

27-05

DE KORHAAN

VOGELWERKGROEP HET GOOI EN OMSTREKEN

DE KORHAAN

Verenigingsorgaan van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken.

Verschijnt 5x per jaar.

Redactie : Wim Duurland
Pieter Schut
Ruud Willemstein

Redactieadres : Menno Simonszhof 84
1216 LM Hilversum

Verzending en ledenadministratie: Bep Dwars-Van Achterbergh
Prinsenstraat 15
1211 LS Hilversum
035-233973

Het overnemen van artikelen is uitsluitend toegestaan na overleg met de redactie.

De redactie behoudt zich het recht voor artikelen voor plaatsing te weigeren.

De auteurs zijn zelf voor de inhoud van hun artikelen verantwoordelijk.

Inleveren copy: uiterlijk 1 februari.

INHOUDSOPGAVE

Programma	126
Mutaties ledenbestand	129
De Oeverzwaluw in ons werkgebied	129
Wilgengors bij telpost Corversbos	131
Inventarisatie Steenuilen 1993	133
Wilgen knotten met Nardinclant	135
Waarnemingen aan het "Schelpenstrand"	136
Vogelrijkdom "De Vijfhoek" bedreigd	137
Nieuwe kansen voor moerasvogels N.H.	140
Gierzwaluw met jongen in september	143
Nieuwe broedvogelsoort voor Eempolders	144
Kerkuilen in ons werkgebied	146
Meer Huiszwaluwen in 1993	147
Een dringend verzoek	149
Excursie Stichtse Brug	150
Vogeltrekreis Falsterbo 1994	151
Fourageer- en slaapplaatsen Kokmeeuwen	152
Over de najaarscursus 1993	156
Nieuws subgroep Natuurbescherming	157
Knobbelzwanen-symposium	160
Excursie naar De Vijfhoek	161
Excursie Hondsbosse Zeewering	162
Ontvangen literatuur	164
Veldwaarnemingen	167

PROGRAMMA

- Zaterdag 8 januari Wandelexcursie 's-Gravelandse Landgoederen o.l.v. Rick en Inge van den Akker.
Vertrek om 9.00 uur vanaf de parkeerplaats van het Bezoekerscentrum van Natuurmonumenten in het Corversbos, Vaartweg te Hilversum.
Brood en drinken meenemen en evt. uw lidmaatschapskaart van N.M./
- Dinsdag 11 januari Werk-contactavond in de Orangerie van Kasteel Groeneveld. André Wiersma, boswachter en medewerker van SBB, zal ons komen vertellen wat er o.a. is gebeurd met de telresultaten van de Gooimeerkust. Ook vertelt hij iets over het nieuwe beheersplan voor de Gooimeerkust, waarna er gelegenheid is om vragen te stellen.
De avond begint om 20.00 uur. Om 19.30 gaat de deur open, zodat iedereen op tijd binnen kan zijn.
- Zaterdag 22 januari Wilgen knotten in de buurt van de Valse Bosjes bij Eemnes, te bereiken door in Eemnes de Meentweg helemaal af te rijden, aan het eind links af, richting de brug over de A27. Vóór deze brug links afslaan; voorbij de bocht is dan de knotlokatie. Deze weg is officieel een "eigen weg", maar wij zijn die ochtend "bestemmingsverkeer".
Aanvang der werkzaamheden: 9.30 uur.
Zie ook elders in deze Korhaan het verhaal van Erik Lam over knotwilgen en wilgen knotten.
- Zondag 23 januari Auto-wandelexcursie naar het "Verdronken Land van Saeftinghe", o.l.v. Henk Castelijm.
Dit natuurreservaat is het grootste brakwatergebied van West-Europa. Behalve broedgebied is het ook een belangrijk overwinterings- en rustgebied voor ganzen, eenden, steltlopers en roofvogels. U zult voor deze excursie goede wandelschoenen of laarzen nodig hebben. U moet eten en drinken meenemen voor de hele dag, ook voor 's avonds, want de excursie duurt tot ± 18.00 uur en daarna moet u nog ongeveer 2½ uur naar huis rijden.
Voor deze excursie moet u zich vóór 15 januari opgeven bij Joke van Velsen. Geef uw naam en telefoonnummer door en of u in het bezit bent van een auto.
Vertrek om 9.00 uur vanaf het Oosterspoorplein in Hilversum.
De aan de excursie verbonden kosten ad f 3,50 p.p. kunt u ter plekke aan Joke voldoen.
- Donderdag 27 januari "Vogelbescherming Internationaal".
Mevrouw J.Winkelman en de heer J.Peeters, de beide sprekers van deze avond, zijn medewerkers van Vogelbescherming te Zeist.
De bescherming van onze broedvogels tijdens de trek en gedurende hun verblijf in de winterkwartieren wordt besproken. Zonder deze bescherming is vogelbescherming in ons land "dweilen met de kraan open". Verder komt ook de bestrijding van de internationale vogelhandel aan de orde.
DE avond wordt gehouden in de Goede Herderkerk aan de Simon Stevinweg, hoek Lieven de Keylaan te Hilversum.
Aanvang 20.00 uur.

Zaterdag 5 februari Ganzen-excursie in Friesland o.i.v. Fred van Klaveren en Yolande Bosman.
Vertrek om 7.00 uur vanaf het Oosterspoorplein in Hilversum.
Brood en drinken meenemen.

Dinsdag 8 februari (Dus niet op 14 febr. zoals abusievelijk in de vorige Korhaan stond). Avifauna-vergadering in de Orangerie van Kasteel Groeneveld.
Om 19.30 gaat de deur open en is de koffie klaar. De vergadering begint om 20.00 uur.

Zondag 20 februari Ochtend-wandelexcursie bij de Huizer pier, onder leiding van Rob van Maanen.
Vertrek om 8.00 uur vanaf 't Roefje bij de Oude Haven van Huizen.

Donderdag 24 februari "Bosroofvogels" is het onderwerp van de lezing deze avond. De heer R. Bijlsma is actief veldornitholoog en auteur van het boek "Ecologische atlas van de Nederlandse roofvogels".
Met name zullen de Havik en de Wespandief, twee roofvogels die wat betreft gedrag elkaars tegenstelling zijn, besproken worden.
De avond wordt gehouden in de Goede Herderkerk aan de Simon Stevinweg hoek Lieven de Keylaan te Hilversum.
Aanvang 20.00 uur.

Vrijdag 25 februari Avond-wandel-uilenexcursie o.l.v. Adri Vermeule, Dick Jonkers en Frank van de Weijer.
We hopen op deze avond o.a. de roep van mannetje en vrouwtje Bosuil te horen.
Vertrek om 20.00 uur vanaf de parkeerplaats van het Bezoekerscentrum van Natuurmonumenten in het Corversbos aan de Vaartweg in Hilversum.

Dinsdag 8 maart Werk-contactavond in de Orangerie van Kasteel Groeneveld
Dit wordt een braakballen-avond. Het uitpluizen zal deze keer onder de deskundige leiding staan van o.a. Nico Jonker van het "NOZOS".
Meenemen een oude tandenborstel, een pincet en een loupe.
Om 19.30 gaat de deur open en we beginnen om 20.00 uur.

Zaterdag 12 maart Dag-auto-excursie naar de Flevopolder o.l.v. Adri Vermeule en Frank van de Weijer.
Vertrek om 7.00 uur vanaf het Oosterspoorplein in Hilversum of om 7.30 uur vanaf het Muiderzand (boven op de dijk bij het restaurant)
Eten en drinken meenemen en een telescoop als u er een bezit.

Donderdag 24 maart Jaarvergadering.
Na de pauze een lezing over de Galapagos eilanden, een bijdrage uit eigen kring. Een reisverslag aan de hand van een dia-serie.
Bij een bezoek aan de Galapagos eilanden kan de telescoop en ook de telelens wel thuis gelaten worden omdat je letterlijk "oog in oog" met de vogels staat.

Zaterdag 26 maart Dag-wandelexcursie rond het Naardermeer met een bezoek aan de vogel-observatiehut aldaar, onder leiding van Guus Proost en Johan van Galen Last.
Vertrek om 6.30 uur vanaf het NS-station Naarden/Bussum, aande voorkant.

Zondag 10 april

Ochtend-wandelexcursie Hoorneboeg en Zwarte Berg
o.i.v. Gerard Mijnhout en Wim Leclercq.
Vertrek om 6.15 uur vanaf het Oosterspoorplein in Hilversum.
Dit wordt (nog onder voorbehoud) een openbare excursie.

Dinsdag 12 april

Werk-contactavond in de Orangerie van Kasteel Groeneveld.
Vanaf 19.30 uur bent u welkom.

22-23-24 april

Voorjaarsweekend naar het Nationale Park Schiermonnikoog,
een bijzonder boeiend/bloeiend stukje Nederland.

Wilt u mee, geef u dan zo snel mogelijk, in ieder geval vóór
1 februari, schriftelijk op bij Joke van Velsen. Wie zich telefonisch
heeft opgegeven moet de afspraak toch nog even schriftelijk bevesti-
gen. Vermeld daarbij behalve uw naam, adres en telefoonnummer, ook
of u eventueel beschikt over een auto.

Maak de kosten ad f 100,- vóór 1 maart over op postrekening
nr. 2529179 t.n.v. de penningmeester van de VWG Het Gooi e.o.,
L.Mudde te Weesp, met vermelding van "Voorjaarsweekend Schier-
monnikoog".

U moet meenemen: een bord, bestek, beker, slaapzak, hoeslaken,
kussen en behalve verrekijker en/of telescoop ook goede wandel-
schoenen en/of laarzen, een handdoek, vaatdoek en een thermoskan.
Vergeet niet brood en drinken mee te nemen voor vrijdagavond en
voor zaterdagochtend.

Donderdag 28 april

Lezing over de Lepelaar.

De heer J. Jonker is auteur van het rapport van Vogelbescherming:
"Voedselgebieden van de Lepelaar in Noord-Holland". De broed- en
voedselgebieden van de Lepelaar in Nederland zullen worden be-
sproken. Verder komen de trekroutes en de overwinteringsgebieden
van de Europese Lepelaars aan de orde.

De avond wordt gehouden in de Goede Herderkerk aan de Simon
Stevinweg hoek Lieven de Keylaan te Hilversum.
Aanvang 20.00 uur.

DEELNEMERS AAN DE EXCURSIES WORDT DRINGEND VERZOCHT OM BIJ ALLE
EXCURSIES VÓór DE AANGEGEVEN TIJD AANWEZIG TE ZIJN? ZODAT OP TIJD
VERTROKKEN KAN WORDEN!!

Voor de goede orde wijzen wij er op dat de in het programma aangekondigde
excursies, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld, in principe uitsluitend
bedoeld zijn voor leden en huisgenoot-leden van de VWG.
Dit geldt uiteraard ook voor de weekenden.

Roodhalsgans

MUTATIES LEDENBESTAND

Nieuwe leden:

Mw.M.Edens	Badhuislaan 25	1402 SP	Bussum	Tel.:	02159-11607
E.H.Hulleman	Anna Paulownalaan 17	3761 CV	Soest		02155-18022
Mw.I.de Jonge	Melkpad 14	1217 KC	Hilversum		035-248009
Mw.I.Klijndijk	de Genestetlaan 5	1215 EB	Hilversum		035-231092
R.Kloppenber	Havendwarsstraat 36	1211 LE	Hilversum		035-219750
M.C.G.Matthijssen	Zuiderhoek 2	1241 ET	Kortenhoef		035-560835
H.Matthijssen	idem (huisgenoot)				
A.Noorman	Theodotion K.219				
	Werkdroger 1	1251 CM	Laren (weer lid)		
M.Prins	Bilderdijklaan 7	1215 BL	Hilversum		035-241133
H.Rooy	Alb.Grootlaan 6	1412 EM	Naarden		02159-48912
A.L.Strengholt	L.Klompweg 20	1383 PL	Weesp		02945-3776
F.A.v.d.Valk	Ree 16	1273 GS	Huizen		02152-54359
F.Vogelzang	Nautahof 28	1106 ZD	Amsterdam		020-6969117 (blijft lid)
A. de Wit	Israëlslaan 22	3431 AS	Nieuwegein		
J. de Wit	K.Doormanlaan 196	1215 NS	Hilversum		035-232295
Mw.J.Zwart-Brouwer	Lijsterlaan 4	1403 BA	Bussum		02159-31380
Mr. S.G.Zwart	idem (huisgenoot)				

Adreswijzigingen:

A.C.Driessen	Slangenkruid 4	1273 VM	Huizen
H.Dwars	Prinsenhofplein 2	1317 CE	Almere
Goois Natuurreservaat	Postbus 1001	1200 BA	Hilversum
Mw. A.Graaf	Jhr.C.Roëlllaan 11	3755 CL	Eemnes
J. de Koning	idem	idem	
F.J.Siemensma	Zuidsingel 62	1241 HD	Kortenhoef

Overleden:

D.P.R.A.Bouvy	Bussum (in mei j.1.)
L.A.van Daalen	Hilversum
Mw.E.Waterman	Loosdrecht

Bedankt:

Fam. C.J.Breek	Lelystad	A.M.Helden	Naarden
M.D.v.d.Kamp	Hilversum	G.J.T.Michon	Hoogland
Mw.W.Harthoorn	Huizen	NJN Afd. Naarden-Bussum	(opgeheven)

DE OEVERZWALUW IN ONS WERKGEBIED: STIJGENDE LIJN IN 1993

Dick A.Jonkers

Het aantal broedparen van de Oeverzwaluw in het onderzoekgebied van de vogelwerkgroep bevindt zich nog steeds in een stijgende lijn. In 1993 werden 148 nesten in vier kolonies geteld.

Populatiegegevens.

De vorig jaar voor het eerste bezette kolonie in een gronddepot aan de Al bij het Amsterdam-Rijnkanaal boven Weesp breidde zich uit en splitste zich in twee subkolonies van resp. 18 en 15 nesten. In 1992 waren hier 12 nesten aanwezig en de toename betekent dus bijna een verdriedubbeling.

In juni werden voortdurend tientallen Oeverzwaluwen bij hoge bouwzandhopen aan de westzijde van Muiderberg gesignaleerd. Door werkzaamheden en afgravingen kregen de zwaluwen geen kans om tot het graven van een nestgang over te gaan. Het gronddepot aan de Muidertrekvaart bij Muiderberg had eveneens een wat grotere bezetting. Op 2 juni waren 68 nestholten bezet en op 29 juni waren dit er 89 (1992: 85).

Van de 143 gaten in de kunstwand aan de Oostdijk bij Naarden, die voor het broedseizoen werd voltooid, was er niet een bezet. Deze wand moet een alternatief vormen voor de Oeverzwaluwen die nu nog het gronddepot in Muiderberg bewonen. Rijkswaterstaat heeft deze grond nodig en hoopt, dat de zwaluwen zich in de kunstwand gaan vestigen. Begin juli bleek dat er al zand onder aan de wand was weggehaald. De reden waarom de wand nog niet werd bezet is onduidelijk. Vroeger hebben er in dit voormalige depot al eens Oeverzwaluwen gebroed. Mogelijk spelen de plastic pijpen, die men in de wand heeft laten zitten een rol. Oeverzwaluwen graven zelf hun nestgang en het plastic zou een afwerende werking gehad kunnen hebben. Aan Rijkswaterstaat is geadviseerd de pijpen te verwijderen.

In de wand in de voormalige groeve Oostermeent waren op 2 juni 14 gaten bewoond. Op 30 juni waren dat er 16 (1992: 24). De grote zandhoop die voor een deel van de kolonie ligt is nog niet weggehaald. Ook dit jaar werden geregeld spelende kinderen op deze hoop aangetroffen. Een brief aan de gemeente Blaricum om de hoop te verwijderen leverde geen direkt resultaat op. De gemeente is van mening, dat het positieve effect is, dat de kolonie aan het zicht wordt onttrokken en de hoop veel insecten kan herbergen. Een eventuele verwijdering zou moeten worden opgenomen in het beheersplan in het kader van de Natuurbeschermingswet.

Een nieuwe kleine kolonie bevond zich bij het Eemmeer ter hoogte van het Raboes. Daar werd in 1992 in het kader van natuurontwikkeling een wandje afgegraven. In juni hadden zich daar vier paren gevestigd; begin juli was dit aantal aangegroeid tot negen.

Ringonderzoek.

Voor ringonderzoek werden in de kolonie in Muiderberg 98 exemplaren gevangen en er werden bovendien zes terugvangsten gedaan van al eerder geringde exemplaren. Hieronder bevonden zich vier vrouwtjes die het vorige jaar in de kolonie hadden gebroed en twee exemplaren, die er in 1992 waren geboren. Teurgkerend uit hun overwinteringsgebied in Afrika wisten deze Oeverzwaluwen hun oude stek dus nog uitstekend te vinden.

Een exemplaar dat in 1992 in de kolonie als eerstejaars vogel was geringd werd door een andere ringer in een kolonie bij het Drontermeer in Elburg gevangen.

Voorlichting.

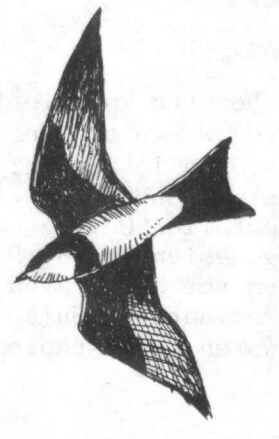
Het Goois Natuurreservaat plaatste in de voormalige groeve Oostermeent op drie plaatsen borden met informatie over de Oeverzwaluwen en de kolonie en daarbij het verzoek om de vogels met rust te laten. Voor het Blaricumse dorpsblad "Hei en Wei" werd een stukje geschreven over de Oeverzwaluwen en de vraag aan ouders om hun kinderen niet bij de kolonie te laten spelen.

Half juli werden twee Belgische oeverzwaluwonderzoekers rondgeleid en gegevens uitgewisseld.

Verder kwam een delegatie van de Vogelwacht Zaanstreek op bezoek om over ervaringen te horen in verband met hun plannen om een kunstwand voor Oeverzwaluwen te creëren.

De gegevens werden verzameld door W.van der Brink, D.A.Jonkers, H.de Rooy, K.Stromer en I.van Woersem.

Oeverzwaluw

WILGENGORS (Emberiza aureola) BIJ TELPOST CORVERSBOS IN HILVERSUM

Adrie Vermeule & Nico Dwars

Tijdens de trektelling op woensdag 22 september 1993 was de ochtendtrek matig. Op de akkers voor de telpost waren echter steeds groepjes vogels aanwezig en daarom zocht Nico deze regelmatig af met de telescoop.

Behalve de beide bovengenoemde auteurs van dit artikel waren op de telpost nog twee leden van de vogelwerkgroep aanwezig, namelijk W.Duurland en H. Koopman.

Om ongeveer elf uur werd de aandacht van Nico getrokken door een groepje Groenlingen dat ca. 30 meter verder op een pas ingezaaide rogge-akker aan het foerageren was. Als er gevaar dreigde verdwenen deze vogels in het ernaast gelegen maisveld. Tussen deze Groenlingen had hij een gors ontdekt, maar welke soort dat bleef nog even een raadsel.

Met twee telescopen werd de vogel geobserveerd om zoveel mogelijk bijzondere kenmerken vast te leggen hetgeen niet zo eenvoudig was want de groep was voortdurend in beweging. Na ongeveer drie minuten vlogen zowel de Groenlingen als de gors weg. De meeste Groenlingen doken weer in het maisveld en de rest met daarbij ook de gors vloog naar een nabij gelegen houtsingel. De Groenlingen zaten verspreid in een berk en eiken, de gors zat goed zichtbaar bovenin een berk, waardoor nog meer bijzonderheden konden worden genoteerd. Intussen was Nico met een der anderen naar de singel gelopen, in de hoop dat de gors bij het wegvliegen geluid zou maken. Het geluk was wat dat betreft niet met ons, want na vijf minuten vloog hij weg zonder zich te laten horen.

BESCHRIJVING:

Grootte en bouw: Vrij kleine gors, die tussen de grotere Groenlingen opviel.

Kop: Zowel de kop als de keel waren vrij sterk donkerbruin afgetekend.
De snavel was dunner dan die van de rondom aanwezige Groenlingen.

Bovendelen: De rug was bruinachtig gekleurd en maakte een gestreepte indruk. De veerrandjes waren licht gestreept.

Onderdelen: De buik was lichtgeel en over de borst liep een vrij smal roodbruin bandje.

Vleugel: Op de bruinachtige vleugels waren twee opvallende witte vleugelstrepen te zien. De grootste zat boven, dichtbij de schouder; de kleinere en smallere iets lager.

Staart: De staart was duidelijk gevorkt en was toen de vogel in de boom zat goed te bekijken. Tijdens het foerageren was te zien dat de stuit rossig was.

Gedrag: De vogel zocht voedsel op een akker, waarop men bezig was rogge in te zaaien. Hij bewoog zich tussen de Groenlingen.

Determinatie: Vanaf het begin was duidelijk dat we hier niet met een gewone gors, zoals bijvoorbeeld een Rietgors, te maken hadden. Deze soort wordt op de telpost geregeld in de mais gesignaleerd en ook dikwijls vliegend waargenomen. Het naslaan van de aanwezige literatuur op de telpost deed ons al denken aan een Wilgengors, al voldeden niet alle door ons waargenomen kenmerken aan het beschrevene. Vooral de kop en bovendelen deden ons nog twifelen, al was de rest wel overtuigend.

Hoewel de rug niet kastanjebruin was, kwam onze notitie dat de rug niet uitgesproken gekleurd was wel overeen met het gegeven in de Peterson (1984), waarin wordt vermeld dat de zwart- en roodbruine tekening in de winter wordt verdoezeld door de lichte voorranden. Na het raadplegen van andere veldgidsen, waaronder die van Jonsson (1992) zijn wij ervan overtuigd een Wilgengors (*Emberiza aureola*) te hebben gezien.

Voorkomen: De soort komt vanaf Finland, waar hij een zeldzame broedvogel is, van Europees Rusland tot aan de Stille Oceaan voor. Gedurende de laatste eeuw heeft hij zich in Europees Rusland naar het westen uitgebreid. De Wilgengors broedt in zijn broedgebied in weelderig vaak moerasachtig grasland, droge moerassen en laagvenen met een overvloedige groei van wilgen, berken of elzen. De gebieden waarin deze begroeiing liggen bevinden zich vaak aan rivieroeveren met oeverweiden, overstomingsgebieden van rivieren van de taigazone, bosranden, gemengde open bossen of bosweiden (Jonsson, 1992, Voous 1975).

Overwintering vindt plaats in het zuiden van China, India, Thailand, Vietnam, Maleisië en soms in het noorden van de Filipijnen (Armani 1985). Het is een dwaalgast, die herhaaldelijk in overig Europa westwaarts tot Groot Brittannië, België, Nederland, Duitsland - waaronder 4x op Helgoland - en Frankrijk is waargenomen.

Zuidelijk zijn er waarnemingen uit Italië en Spanje.

Waarnemingen in Nederland

De Wilgengors is in Nederland nog steeds een dwaalgast, waarvan tot de in deze bijdrage beschreven waarneming slechts zes waarnemingen bekend waren.

- Dat zijn:
- 12 oktober 1890 een vondst bij Harderwijk (Snouckaert: 20 in CNA 1962:92). Deze "vondst" heeft betrekking op een mannetje, dat op de vinkenbaan bij Harderwijk werd gevangen (Albarda 1897).
 - 12 september 1939 1 exemplaar Monster (Ardea 29:226).
 - 10/11 september 1963 1 exemplaar lichtschip Noord Hinder (Limosa 37:317)
 - 5 september 1981 1 exemplaar, ringvangst Westenschouwen (Limosa 55 (4):13).
 - 1 september 1987 1 exemplaar Terschelling (Limosa 61 (3/4):137).
 - 27-29 september 1989 1 juveniel exemplaar Terschelling (Limosa 64 ("):67).

Onze waarneming past in het hierboven geschetste patroon van waarnemingen, die merendeels in september vallen.

Geraadpleegde literatuur:

Albarda, H. 1897. Aves Neerlandica. Naamlijst van Nederlandsche vogels. Meyer & Schaafsma Leeuwarden.

Armani, C. 1985. Guide des passereaux granivores. Embérisinés. Boubée Paris.

Commissie voor de Nederlandse Avifauna. 1962. Avifauna van Nederland. Brill Leiden.

Hayman, P. 1981. Vogels. Zomer & Keunig Ede.

Heinzel, H., R.S.R.Fitter & J.F.Parslow. 1973. De Europese vogels in kleur. Elsevier Amsterdam/Brussel.

Peterson, R.T., G.Mountfort & P.A.D.Hollom. 1984. Petersons Vogelgids. Elsevier, Amsterdam/Brussel.

Voous, K.H. 1975. Atlas van de Europese vogels. Elsevier. Amsterdam/Brussel.

Wolfskeel, D.W. 1989. Veranderingen in de Nederlandse avifauna. Ecoverslag 13 Tringa Schagen.

Jonsson, L. 1992. Birds of Europe. Helm London.

Sluiters, J.E. Prisma Vogelboek. Het Spectrum Utrecht/Antwerpen.

STEENUILEN
PROJECT
SUBGROEP
AVIFAUNA

INVENTARISATIE VAN STEENUILEN IN 1993

F.H. van de Weijer

In het werkgebied van onze Vogelwerkgroep werden in het verleden opvallend weinig Steenuilen waargenomen. Hierin kwam verandering nadat in het najaar van 1991 een Steenuil werd waargenomen in de Westelijke Eempolders. Ook in 1992 werden drie Steenuilen in het werkgebied gezien. Hoewel de Steenuil ook wel overdag actief is, is hij voornamelijk 's avonds en 's nachts actief. Het geringe formaat, de leefwijze en de verspreiding van Steenuilen zijn mogelijke oorzaken voor de geringe trefkans. Ook kan het zijn dat er weinig Steenuilen in het gebied waren. Dit vormde de aanleiding om gericht te gaan zoeken. In 1993 werd een inventarisatie georganiseerd in de geschikte gebieden binnen het VWG-werkgebied.

Oude gegevens over de Steenuil binnen ons werkgebied zijn schaars. Uit het begin van de jaren zeventig zijn slechts twee vindplaatsen bekend. (Alleyn et al. 1971). In de gehele periode van 1936 tot 1970 zijn 24 bezette territoria bekend. In de periode van 1971 tot 1985 zijn slechts zeven bezette territoria gevonden (Jonkers et al. 1987). Ongeveer negen jaar geleden hebben enkele leden van de VWG langs de Vecht Steenuilen geïnventariseerd. Deze (onpubliceerde) inventarisatie vond ook gedeeltelijk plaats langs de Vecht buiten het VWG-werkgebied tot aan Loenen. Voor het gedeelte langs de Vecht binnen ons werkgebied zijn toen acht territoria vastgesteld (mededeling W.Leurs). In de jaren 1981 en 1988 zijn met provinciale inventarisaties twee broedlokaties gevonden (Ruitenbeek et al. 1990).

De Steenuil is een broedvogel van agrarische landschappen met kleinschalige landschapselementen zoals: knotwilgen, houtwallen, hoogstamboomgaarden, rommelige boerenerven en schuurtjes. Vooral knotwilgen vormen een geliefde broedplaats voor Steenuilen. Gebieden met veel van dergelijke landschapselementen komen binnen het werkgebied voornamelijk langs de Vecht voor. Daarom is besloten om voornamelijk te zoeken langs de Vecht en in de aangrenzende polders. Daarnaast zijn ook de Westelijke Eempolders, polder Nieuw-Loosdrecht en de omgeving van het Tienhovens Kanaal voor de inventarisatie bezocht. In deze gebieden zijn eerst de mogelijk geschikte lokaties vastgesteld, zodat gericht gezocht kon worden.

Steenuilen zijn te inventariseren van de laatste week van februari tot begin juli. De beste tijd om te inventariseren is van begin maart tot half mei. Voor het inventariseren is gebruik gemaakt van geluidnabootsing, zijn geschikte lokaties afgezocht, is gelet op roepende jongen of roepende ouders en is navraag gedaan bij omwonenden en boeren. Geluidnabootsing met de cassette-recorder is het meest gebruikt omdat dit de meest succesvolle methode is gebleken (Abel & Stoopendaal 1991). Om verstoring te voorkomen is het belangrijk om geen geluid na te bootsen na de eerste week van april! Tevens dient de cassetterecorder te worden gestopt als een reactie van een Steenuil volgt. Het onderzoeksgebied is over meer personen verdeeld.

Het resultaat van zeventien tot negentien steenuilenterritoria overtrof iedere verwachting. Het viel op na het afdraaien van een cassette, dat het soms vrij lang duurde voordat een aanwezige Steenuil reageerde. Een enkele keer reageerde een Steenuil niet en bleek later dat er wel een op de betreffende lokatie aanwezig was. Een keer is gezien dat een Steenuil wel op het nagebootste geluid afkwam, maar niet terug riep. Het is blijkbaar nodig om na het afdraaien van het geluid enkele minuten te blijven wachten.

VWG- code:	Onderzochte gebieden:	Aantal territoria:
7	Noordpolder beoosten Muiden	0
13a	Nieuwe Keverdijkse Polder	2
13b	Nieuwe Keverdijkse Polder	1
13c	Nieuwe Keverdijkse Polder	0
14a	Nieuwe Keverdijkse Polder	0
14b	Nieuwe Keverdijkse Polder	0
16	Bloemendaler Polder	0
18	Heintjesrak- en Broekerpolder	0
20	Hinderdam	0
22	Aetsveldse Polder	1
23	Horn- en Kuyerpolder	0
29a	Hoeker Polder	1-2
29b	Polder Garsten	0
29c	Polder Voorburg	0
32	Meer Uiterdijkse Polder	1
33a	Polder Dorssewaard	4
33b	Kleizuwe	0
39	Het Wijde Blik	0
42	Egelshoek	0
58	Oostermeent	0
86b	Noordpolder te Veen	2-3
87a	Noordpolder te Veld	0
87b	Maatpolder	0
88b	Zuidpolder te Veen	2
89	Zuidpolder te Veld	1
100	Polder Nieuw Loosdrecht	2

Totaal:

17-19

Uit de literatuur is bekend dat Steenuilen en Bosuilen op gespannen voet met elkaar leven. Voor een deel is er sprake van voedselconcurrentie. Steenuilen worden door Bosuilen verdreven. Ook zijn meldingen bekend van de Steenuil als prooi van de Bosuil. De kans om steenuilenterria aan te treffen in gebieden met opgaand bos waarin Bosuilen zitten, zoals het Naardermeer en de Ankeveense plassen, is daarom klein. In de Horn- en Kuyerpolder reageerde een Bosuil op het steenuilengeluid bij Vechtzicht op 27 maart. Even later werd in dezelfde polder een reactie gehoord van een Bosuil op het geluid vanaf de overkant van de Vecht uit de bebouwde kom van Nigtevecht. Mogelijk verklaart dit de afwezigheid van de Steenuil in deze knotwilgenrijke polder en het gedeelte van de Aetsveldse Polder bij Nigtevecht. Op 4 maart kwam een Ransuil af op de geluidswaergave bij de Egelshoek en ging vlakbij de inventarisator op een tak zitten kijken. Buiten het werkgebied werd in de Polder Holland nog een steenuilenterria vastgesteld.

Het is de bedoeling om de inventarisatie in 1994 een vervolg te geven. In het kader van het vijftienvigjarig jubileum van onze VWG in 1992 zijn een aantal ideeën naar voren gebracht om actief vogels te beschermen. Het ging om activiteiten voor zeven broedvogelsoorten die met concrete maatregelen eenvoudig te helpen zijn (Harder 1992). Voor de Steenuil kan daarbij gedacht worden aan het plaatsen van nestkasten en het onderhouden van (hoogstam)-vruchtbomen en knotbomen. Op 22 januari 1994 is een speciale werkdag gepland in het programma van de VWG. In samenwerking met landschapsvrijwilligers van Naerdinclant kunnen wilgen worden geknot bij Eemnes.

Door de volgende personen werd aan de inventarisatie meegewerkt. Hierbij wil ik hen zeer hartelijk danken voor hun inzet en het opofferen van vele vrije avonden.

Y. Bosman, R. van den Brink, W. van den Brink, J.W.C. van Galen Last, J. Harder, D.A. Jonkers, A.J. van Klaveren, N.A. Klippel, M. Kraal en A.P. Vermeule.

Geraadpleegde bronnen:

- Abel, G. & W. Stoopendaal, 1991. Steenuilen in Zuidwest-Utrecht. Kruisbek 34 (1):2-9.
- Alleyn, W.F. et al. 1971. Avifauna van Midden-Nederland. Assen.
- Harder, J. 1992. Vogels zien en beschermen. Vogelwerkgroep Het Gooi e.o. Nr. 79.
- Hustings, M.F.H. et al. 1989. Vogelinventarisatie. Natuurbeheer in Nederland, 3. Wageningen-Zeist.
- Jonkers, D.A. et al. 1987. Vogels tussen Vecht en Eem. Vogelwerkgroep Het Gooi e.o. Hilversum.
- Ruitenbeek, W. et al. 1990. Broedvogels van Noord-Holland. Stichting Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland. Assendelft.
- SOVON. 1987. Atlas van de Nederlandse vogels. Arnhem.

WILGEN KNOTTEN MET NARDINCLANT

Erik Lam

Op zaterdag 22 januari 1994 kan er met de Werkgroep Landschapsbeheer Nardinclant wilgen geknot worden in de buurt van de Valse Bosjes bij Eemnes. Nardinclant heeft als doelstelling een ecologisch verantwoord natuur-, bos- en landschapsbeheer. Nardinclant is een vrijwilligerswerkgroep die één keer in de maand, op zaterdag, aan natuurbeheer doet. Soms wordt er met andere groepen samengewerkt zoals in dit geval de Vogelwerkgroep. In dit geval gaan we wilgen knotten. Omdat dit niet voor iedereen dagelijkse kost is volgt hieronder wat achtergrondinformatie.

Een knotboom is een afgezaagde of gehakte boom, die telkens weer nieuwe takken produceert. Deze takken dienden, afhankelijk van de dikte, om manden van te vlechten, als hekpaaltjes, brandhout etc. Door het telkens opnieuw afhakken van de takken ontstaan na verloop van tijd knoestige vergroeiingen. Dit gebeurde natuurlijk op z'n jan-boeren-fluitjes, waardoor onregelmatige vormen en rotte plekken ontstaan. In de lage delen van Nederland vindt men vooral knotwilgen maar ook populieren, essen en elzen zijn prima knotbomen. Ook eikehakhout is een vorm van een geknotte boom. In andere delen van Nederland (met name Zuid-Limburg) vind je ook geknotte haagbeuken en eiken. Het knotten van bomen gebeurt al sinds mensenheugenis. Knotwilgen zijn onlosmakelijk met het grote-rivierenlandschap verbonden. Daarom worden ze als oer-hollands gezien. Ze staan overigens in alle riviereengebieden van Europa.

Een flinke knotboom (ook dode exemplaren), met ingerotte holten, is een eldorado voor allerlei planten die daarin kunnen groeien. Soms groeien er complete struiken (met name vlier) of bomen in. Ook vogels maken veelvuldig gebruik van knotbomen. De Steenuil is een soort waarvan de Nederlandse populatie zelfs voor een belangrijk deel hun broedlokatie in knotwilgen heeft. Het agrarisch landschap biedt hedentendage nog maar weinig plaats aan in economisch opzicht oninteressante soorten. Een knotboom biedt nog steeds levenskansen voor allerlei andere soorten. Deze laatste zaken maken het hedendaagse nut van knotbomen voor natuurbeschermers duidelijk.

Indien een eenmaal geknotte wilg 15 à 20 jaar niet meer geknot wordt, worden de takken zo zwaar dat de boom bij de eerste de beste flinke storm uit elkaar waait. Het gevolg is dat de knotwilg langzaam maar zeker uit het landschap verdwijnt. De andere soorten die op de knotten groeien verdwijnen daarmee ook. Veel mensen wilden gelukkig niet alleen maar naar natuur kijken. Ook diverse leden van de Vogelwerkgroep hebben te kennen gegeven een keer aan natuurbeheer te willen doen. Nardinclant zorgt voor deskundige begeleiding, verzekering, gereedschap, soep, koffie en thee. Zie verder het excursieprogramma elders in deze Korhaan.

Voor meer informatie over deze wilgenknotdag kunt u Frank van de Weijer bellen: 035-858790.

Informatie over Nardinclant is te krijgen op ons secretariaat Koningstraat 115, 1211 NM Hilvesum, tel. 035-240040.

WAARNEMINGEN AAN HET "SCHELPESTRAND"

Rob van Zon

Ik ben nog niet zo lang lid van de VWG en het kan daarom toeval zijn, maar ik ben in de tot nu toe ontvangen uitgaves van De Korhaan bij de lijst van veldwaarnemingen nog niet één keer het gebied "Het Schelpenstrand/De Kleine Pier" tegengekomen.

Dit "Schelpenstrand" (bij Muiderberg) is een klein gebiedje dat voor de helft begroeid is met bomen en kruiden en voor de andere helft drassig is en begroeid met riet en enkele moerasplanten (o.a. munt en bitterzoet).

Het is, naar mijn mening, erg de moeite waard om hier (met laarzen!) eens een kijkje te nemen, hoewel het erg klein is: de natuur heeft immers niet veel ruimte nodig om op te bloeien!

"Vaste" waarnemingen: Roodborst, Merel, Vink, Tjiftjaf, Fitis, Kool- en Pimpelmees, Zwartkop, Koekoek, Fuut, Wilde eend, Knobbelswaan, Meerkoet, Kleine karekiet, Rietgors, Noordse stern, Kokmeeuw, Aalscholver en Blauwe reiger.

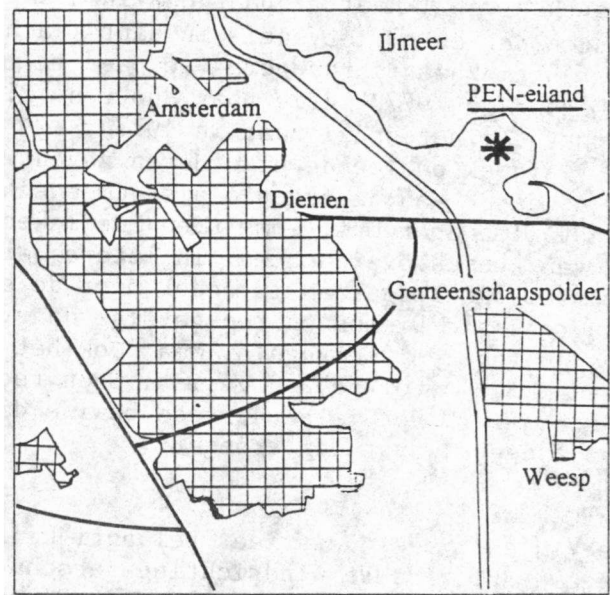
Andere waarnemingen: Nachtegaal, Koperwiek, Bontbekplevier, Scholekster, Zwarte stern, Krakeend, Grote bonte specht, Grote karekiet, Braamsluiper, Boomklever, Matkop, Groenling, Staartmees, Grote lijster, Rietzanger, Torenvalk en Sperwer.

Al met al, volgens mij, best interessant en ik hoop dat, in elk geval de Muiderberg bewonende, andere leden dit gebied(je) ook eens bezoeken.

VOGELRIJKDOM VAN DE VIJFHOEK (PEN-EILAND) WORDT BEDREIGD
Guus van Duin en Fred Vogelzang

Aan de uiterste westgrens van ons werkgebied ligt een zeer waardevol vogel-terrein. We noemen het doorgaans het PEN-eiland, maar officieel staat het vanwege z'n vorm bekend als de Vijfhoek. Het gebied, gelegen achter de Maxis bij Muiden, is nog niet gemeentelijk ingedeeld, maar zal zo goed als zeker terechtkomen bij de gemeente Diemen.

Guus van Duin en Fred Vogelzang van het Vogel Overleg Diemen (VOD) leidden onlangs voor onze vogelwerkgroep een excursie naar het PEN-eiland. In dit artikel schetsen zij het belang van het gebied.

De Vijfhoek (90 hectare) is ontstaan in 1967, bij de aanleg van de PEN-centrale. De uitgebaggerde grond stortte men binnen een rijshouten dam, later werd er een dijk gelegd van basaltblokken. De opgebrachte grond bestond voornamelijk uit veen.

Al snel kwam in het laaggelegen terrein een moerasvegetatie op, aanvankelijk vooral bestaand uit riet. Tot 1973 kwam er op diverse plaatsen moerasbos op, terwijl in de laagste gedeelten riet bleef overheersen.

In 1973 werd opnieuw grond opgebracht, waarop zich tot 1981 wilgenbos ontwikkelde. In deze jaren veranderde er veel op de Vijfhoek. In totaal werd 300.000 m³ zand en slib opgespoten, wat vooral in het westelijk en zuidelijk deel leidde tot een belangrijke verhoging van de bodem. Plaatselijk ging het om anderhalve meter. Dit had tot gevolg dat riet en moeras op veel plaatsen in versneld tempo werden omgevormd tot wilgenbossen van aanzienlijke omvang.

Van 1973 tot en met 1981 heeft het Vogel Overleg Diemen de Vijfhoek min of meer volledig op broedvogels geïnventariseerd. De provincie Noord-Holland heeft eveneens inventarisaties laten uitvoeren, terwijl eind jaren tachtig begin jaren negentig Amsterdamse vogelaars het gebied onder de loep namen. In de periode 1973-1992 zijn bij de Vijfhoek ruim 230 soorten waargenomen, waarvan 80 als zekere, waarschijnlijke of mogelijke broedvogel.

MOERASVOGELS

Het was al snel duidelijk dat de Vijfhoek een belangrijke plaats innam voor de moerasvogels. Er broedde in de beginfase een paartje Krooneend, Bruine kiekendieven en Waterrallen. Maar vooral het aantal Snorren en Rietzangers was opvallend hoog. In het broedseizoen van 1977 nestelden in het gebied bijvoorbeeld zeker 15 paar Sprinkhaanrietzangers, 21 paartjes van de Snor, meer dan honderd paar Rietzangers en minstens 21 paar Baardmannetjes. Al deze aantallen zijn minima: wij inventariseerden vrijwel uitsluitend vanaf de omringende dijk, wat een ondertelling van de midden in het terrein zingende vogels tot gevolg heeft gehad. Bosvogels hadden nog weinig te zoeken op de Vijfhoek.

In de jaren is er natuurlijk nogal wat veranderd op de Vijfhoek. Begroeiing en vooral de opspuitingen hadden tot gevolg dat de moerasvogels gedeeltelijk plaats maakten voor vogels die zich meer thuisvoelen in ruigten en bos. Enkele voorbeelden (tussen 1977 en 1991): Roodborst van 0 naar 12 paar, Zwartkop van 1 naar 32 paar en Vink van 1 naar 7 paar. Aan de andere kant gingen de echte rietvogels in aantal achteruit. In 1991 broedden er zes paar Sprinkhaanrietzangers (16 paar in 1977), tien paar Rietzangers (ruim 100 paar in 1977), drie paar Snorren (21 paar in 1977) en één paar Baardmanneling (minstens 21 paar in 1977).

De Vijfhoek ontleende eind jaren zeventig, begin jaren tachtig veel van zijn waarde aan de functie als gemeenschappelijk slaapplek van roofvogels. Tientallen Sperwers, soms tien Smellekens en meer dan tien Blauwe kiekendieven kwamen overnachten. In latere jaren is deze functie grotendeels verdwenen. Debet daaraan is onder meer de sterk oprukkende bebouwing in het aangrenzende Diemen en ten gevolge daarvan het wegvallen van fourageergebieden voor de roofvogels. Maar ook het verschijnen van de Havik in het gebied zal z'n tol hebben geëist. Geen reden om kwaad te worden op deze elegante jager. Het is eerder een bewijs dat de Havik in vele contreien meer gewaardeerd wordt dan vroeger.

WATERVOGELS

De Vijfhoek heeft een zeer belangrijke functie als pleisterplaats voor watervogels. Bij iedere windrichting verschaft het gebied luwte aan eenden. Er kunnen hier en bij de aangrenzende Diemerzeedijk, dan ook zeer grote aantallen worden gezien: Kuifeenden (maximum 14.000), Tafeleenden (19.000), Brilduikers (1685), Krakeend (400), Fuut (2500), verblijven volop rond de Vijfhoek. Dat wil zeggen: als erniet gejaagd wordt. Want jacht is de belangrijkste versturende factor geweest voor deze overwinterende watervogels. Vanaf het nabijgelegen werkeiland worden wekelijks honderden vogels geschoten. (Zie ook: Korhaan 27 (4) pagina 103).

De jacht wordt niet beperkt, zoals destijds door het ministerie van CRM is geadviseerd, maar sinds een jaar uitgebreid tot en met de Diemerzeedijk en de polder Zeeburg. Bovendien stelden wij vast dat wordt geschoten op beschermde soorten als Brilduiker en Middelste zaagbek.

Vijfhoek en Diemerzeedijk moeten geheel jachtvrij zijn, willen zij hun ecologische mogelijkheden ten volle benutten.

Voor verschillende soorten voldoet de Vijfhoek ruimschoots aan de 1% norm van de Wetland-conventie van Ramsar, die dergelijke gebieden aanduidt als 'van internationaal belang'. Nederland heeft deze conventie indertijd onderschreven.

De Vijfhoek ligt op een belangrijke noordoost-zuidwest trekroute vanuit Flevoland en het Waddengebied. Honderdduizenden vogels passeren het gebied jaarlijks in de trektijd; duizenden vinden er voor enige tijd een rustpunt. In de zomermaanden vliegen enorme aantallen steltlopers over, terwijl duizenden Zwarte sterns zich in juli, augustus en september rond de Vijfhoek verzamelen. Onder gunstige omstandigheden (goed zicht en liefst een rugwindje) circelen zij in korte tijd tot grote hoogte op en beginnen aan hun lange reis naar Afrika.

Maar ook voor kleinere vogels is de Vijfhoek van belang als rust- en vertrekpunt. Zeldzame soorten, zoals Baardmanneling en Buidelmees vinden hier hun eerste rustpunt na Flevoland. In het najaar verblijven soms meer dan duizend Baardmannelingen op de Vijfhoek. Van de zeer zeldzame Buidelmees worden er de laatste jaren tientallen gezien in de trektijd. Deze soorten komen in het voorjaar ook bij

RIETZANGER

De Vijfhoek terug. Van de Buidelmees broedden in 1992 in het gebied van de Diemerzeedijk en de Vijfhoek zeker zeven paartjes. Het is zeer waarschijnlijk dat vanuit De Vijfhoek gebieden als Waterland en de Zaanstreek "bevoorraad" worden. Als Flevoland de leverancier van deze soorten is, dan is de Vijfhoek te beschouwen als het distributiecentrum. Het wegvallen van de Vijfhoek zal merkbaar zijn in andere gebieden, doordat deze meer geïsoleerd komen te liggen van de verspreidingsbron, Flevoland.

VECHTPLASSEN

Niet alleen voor de verspreiding van vogels is de Vijfhoek van belang. Recent onderzoek heeft aangetoond dat ook zoogdieren zich via de Vijfhoek en de Diemerzeedijk over Noord-Holland verspreiden. Er loopt als het ware een groene weg van het Vechtplassengebied naar Noord-Holland-Noord. Langs deze oostelijke route heeft de aarmuis de weg naar het noorden vrijwel gevonden, terwijl de rosse woelmuis voor de grens staat te trappelen. Ook de ringslang, een zeldzame soort boven het Noordzeekanaal heeft via de Vijfhoek een belangrijke verspreidingsmogelijkheid richting noorden. Het is dan ook zeer terecht dat de Vijfhoek in het Natuurbeleidsplan van de overheid is opgenomen als ecologisch kerngebied. De provincie Noord-Holland heeft dit Natuurbeleidsplan onderschreven.

GEVAREN

De natuurhistorische waarde van de Vijfhoek wordt eigenlijk al vanaf het begin bedreigd. Aanvankelijk aangelegd als uitbreidingsmogelijkheid voor de PEN-Centrale (of zelfs voor een kerncentrale, op drie kilometer van Amsterdam), achtten de bestuurders het gebied zeer geschikt als depot voor allerlei verontreinigd slib uit de Amsterdamse grachten en de havens van de Hoogovens. Deze plannen zijn nooit uitgevoerd. Verder dan het opspuiten van bagger uit het Amsterdam-Rijnkanaal kwam men tot dusver niet. Feit is wel dat de provincie de Vijfhoek als een prima opvolger voor de vuilstort bij het Naarderbos ziet. De gemeente Diemen (die de Vijfhoek naar verwachting per 1 januari 1994 binnen de gemeentegrenzen krijgt) zou slechts hoeven toestaan dat 40 hectare van het gebied bedekt wordt met een laag van negen meter afval. Daarna zou dat afgedekt worden en zou natuurontwikkeling kunnen plaatsvinden (men dacht aan skiheuvels, grindpaden, golfbaan en jachthaven). Aantrekkelijker dan de aanwezigheid binnen de gemeentegrenzen van een natuurgebied, waar weinig economisch profijt uit te halen zou zijn? Voor de mensen die het gebied kennen, is het duidelijk dat dergelijke ontwikkelingen de Vijfhoek geen goed zullen doen. Het is vanuit een pure natuurbeschermingsgedachte zinvoller de nog steeds aanwezig eigenschappen van het gebied te benutten en uit te breiden. Hierbij valt te denken aan het plaatselijk kappen van bomen en afsluiten van afwateringsbuizen. Wij zijn er van overtuigd dat de Vijfhoek met een goed beheer het belangrijkste moerasgebied in de omgeving van Amsterdam kan worden, zowel voor trek- als voor broedvogels.

DE VOGELKALENDER 1994

In de vorige Korhaan schreven we dat de Vogelkalender bij de verkiezing van de beste Nederlandse kalender de vierde plaats veroverd had, maar nu we hem gezien hebben vinden we dat dat eigenlijk best de eerste plaats had mogen zijn, want hij is weer erg mooi.

Wat er de vorige keer niet bij stond is, dat de kalender ook nu weer verkrijgbaar is bij Loes Hartog, B. Ingellaan 12 in Ankeveen, tel. 035-561905. U kunt hem ook telefonisch bestellen bij Jaap Taapken, tel. 02154-20303, en u kunt hem bestellen door overmaking van f 15,- op postrekening 4325 t.n.v. Penningmeester Kalenderfonds, Boterbloemstraat 20, 5321 RR Hedel.

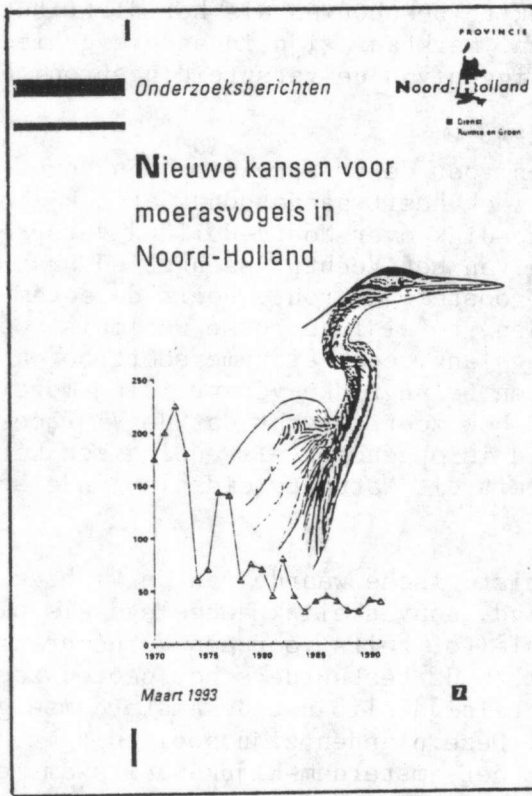
NIEUWE KANSEN VOOR MOERASVOGELS IN NOORD-HOLLAND

R.F.J. van Beusekom en C.J.G. Scharinga

Onder de titel Nieuwe kansen voor moerasvogels in Noord-Holland is eerder dit jaar een rapport verschenen van de Dienst Ruimte en Groen van de provincie Noord-Holland.

Omdat er in het rapport van provinciale ambtenaren Van Beusekom en Scharinga ook interessante feiten uit ons werkgebied beschreven worden, maakte de redactie van De Korhaan een samenvatting van het onderzoeksrapport.

Er is discussie mogelijk over de vraag welke soorten een moerasvogel genoemd kunnen worden en welke niet. Er zijn veel vogels die deels gebruik maken van moeras, waaronder bijna alle futen en eenden. De lijst zou erg lang worden. Hier wordt onder moerasvogel verstaan: een soort die voor zijn broeden en/of voedselvoorziening geheel afhankelijk is van moerasvegetaties. Een uitzondering is in het rapport gemaakt voor de Aalscholver, die hier ook tot de moerasvogels wordt gerekend, omdat deze uitsluitend in bomen in moerassen broedt. Onder moerasvegetaties wordt verstaan: kruidachtige vegetaties op natte grond of in ondiep water. Dit zijn meestal rietlanden en soms zeggen- en biezenvegetaties.

Tabel 1 Lijst van moerasvogelsoorten in Noord-Holland, met aantal broedparen in Noord-Holland en Nederland en de trend van de populatieontwikkeling in Noord-Holland

Soort	Aantal N-H	Aantal Nederland	Trend N-H
Aalscholver*	2.300	18.000	+
Roerdomp*	13-15	200-300	--
Woudaaoje*	1-2	20-30	--
Grote Zilverreiger	1	5-6	N
Purperreiger*	41	240	-
Lepelaar*	144	571	--
Grauwe Gans*	120	1.150-1.200	++
Bruine Kiekendief*	150	1.350	++
Waterrai	150-300	2.400-3.600	--
Porseleinnoen*	10-100	800-1.000	0
Zwarte Stern*	50-70	1.000-2.000	--
Blauwborst*	60-80	2.800-3.500	++
Snor	150-270	1.500-2.500	--
Rietzanger*	1.800-2.700	15-20.000	--
Bosrietzanger	2.500-3.500	40-70.000	++
Kleine Karekiet	10-20.000	70-110.000	+
Grote Karekiet*	25-45	350	--
Baardmannetje*	60-100	700-1.400	-
Buidelmees	15-20	115	N
Rietgors	3.000-3.800	40-70.000	0

Verklaring:
 ++ = de populatie is meer dan verdubbeld
 + = de populatie is gegroeid maar minder dan verdubbeld
 0 = de populatie is min of meer gelijk gebleven
 - = de populatie is afgenomen maar niet tot minder dan de helft
 -- = de populatie is meer dan gehalveerd
 N = na 1970 als nieuwe soort in Noord-Holland gevestigd
 * = de soort staat op de lijst van Bedreigde en karakteristieke vogels in Nederland

Zo komen we tot een lijst van twintig 'primaire' moerasvogels (Tabel 1). De cijfers hebben betrekking op het eind van de jaren tachtig of het begin van de jaren negentig, indien er recente cijfers voorhanden waren.

Van de twintig soorten moerasvogels nemen er tien in aantal af. Het valt op dat bijna alle van deze soorten kenmerkend zijn voor de natte, jonge verlandingsstadia in de moerasvorming. Slechts zes soorten nemen toe en twee soorten hebben zich nieuw gevestigd.

Van de lijst staan maar liefst dertien soorten op de lijst van bedreigde en karakteristieke vogels in Nederland, de zogenaamde "Rode lijst". Voor de meeste soorten moerasvogels neemt Noord-Holland een belangrijke plaats in. Daarom menen de onderzoekers dat de provincie een grote verantwoordelijkheid draagt voor het voortbestaan van deze soorten in Nederland.

In de afgelopen tientallen jaren zijn op veel plaatsen in Noord-Holland moerassen verdwenen of in oppervlakte afgenomen. Dit had directe invloed op de stand van moerasvogels.

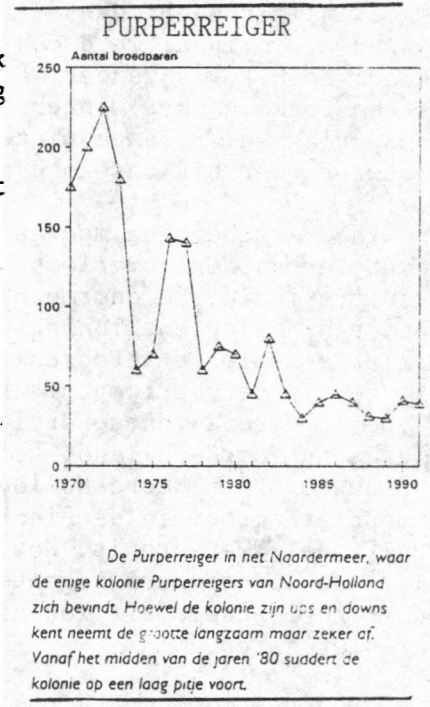
Er zijn aanwijzingen dat met name de Roerdomp gevoelig is voor versnippering; het uiteenvallen van moerasgebieden in steeds kleinere stukjes leidt ertoe dat te kleine aantallen Roerdampen te ver uit elkaar komen te zitten om een populatie in stand te houden. Rietzangers blijken in kleine moerasgebieden sneller in aantal achteruit te gaan dan in grote moerassen.

Belangrijke voorwaarde voor een vogelrijk moeras is een waterpeil boven het maaiveld en de aanwezigheid van kleine oppervlakten open water. Verandering van de waterhuishouding door verlaging van het peil degenereert een moeras en versnelt de verlanding.

Er verdwijnt niet alleen moeras, soms komt er ook moeras bij. Aan de oostzijde van de Stichtse Brug bijvoorbeeld ontstond in de jaren tachtig een nieuw moerasgebied. Voor de aanleg van het zandlichaam werd een veenpakket weggegraven dat naast de brug werd gestort. In de loop der jaren ontstond hier een vogelrijk moerasgebied (zie tabel 2). Enkele schaarse soorten als bijvoorbeeld Roerdomp, Bruine kiekendief en Snor vonden hier een nieuwe plek.

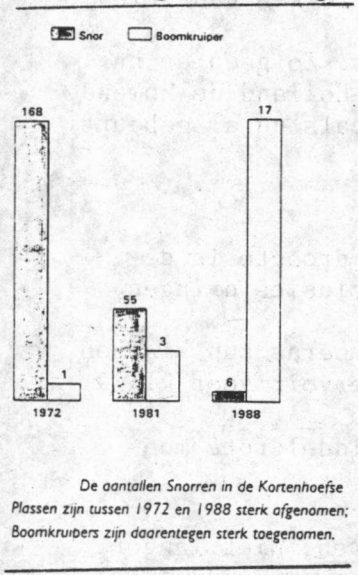
Niet zichtbaar in het landschap, maar wel van invloed op moerasvogels zijn enkele algemene veranderingen in het milieu en dan met name het watermilieu. Afname van grote insecten en amfibieën zou de voedselsituatie voor Roerdomp, Woudaapje, Zwarte stern en Grote karekiet wel eens sterk verslechterd kunnen hebben. De Krooneend heeft sterk geleden onder de afname van kranswieren als gevolg van vervuiling, maar neemt weer toe doordat in zijn belangrijkste broedgebieden kranswiervelden weer terugkomen.

Ook de toegenomen recreatiedruk speelt een rol. Zwarte sterns zijn heel gevoelig voor recreatievaart, door de kwetsbare ligging van hun nesten. Grote karekieten bouwen hun nesten aan de waterzijde van diep in het water staande rietkragen bij grote plassen. Juist hier meert men aan met de boot.

ANDER RIETBEHEER IN VECHTPLASSEN

Grote delen van het Vechtplassengebied bestaan nu uit moerasbos waar enkele decennia geleden nog open water en moeras was. Een voorbeeld is de Korten-

hoefse Plassen, waar de vogelbevolking steeds meer trekjes krijgt van een bosvogelbevolking. Anderzijds heeft ook intensief maaibeheer effect op bepaalde soorten. Alleen Kleine karekieten, die laat in het voorjaar komen en zich in jong riet vestigen, profiteren hiervan. Deze soort domineert dan ook in dergelijke rietvelden en zodoende ontstaan rietvelden met een zeer soortenarme vogelbevolking.

Voor enkele soorten is het aangetoond dat de omstandigheden in de overwinteringsgebieden buiten Nederland en tijdens de trek effect heeft op de populatieverandering in de broedgebieden. Zo heeft met name de langdurige droogte in de Sahel Rietzanger, Purperreiger en misschien ook Woudaapje, Snor en Grote karekiet parten gespeeld. Uit onderzoek bleek dat de overlevingskans van de Purperreiger tijdens droge jaren sterk vermindert.

Ook de soorten die in of vlakbij Nederland overwinteren komen er niet zonder kleerscheuren af. Strengere winters kunnen de aantallen Roerdampen, Waterrallen en Baardmannetjes decimeren. Enkele soorten hebben de laatste decennia hun broedgebied sterk uitgebreid. Een voorbeeld is de Buidelmees, die vanuit Oost-Europa deze kant op is gekomen. Het zal vermoedelijk ook in Noord-Holland niet lang meer duren totdat deze soort algemener is dan de Grote karekiet. In de toekomst kunnen we waarschijnlijk ook de Krekelzanger verwachten als nieuwe broedvogel in moerasgebieden.

In de jaren zeventig al werd ook een nieuwkomer verwelkomd: de Cetti's zanger. De soort vestigde zich na een reeks zachte winters onder andere in de Ankeveense Plassen. Strengere winters hebben de Cetti's zanger echter weer uit ons land verjaagd.

De stand van verscheidene moerasvogels in Noord-Holland houdt verband met overloop uit goede gebieden buiten de provincie. De enorme rietmoerassen van Flevoland vlak na de ontginning hebben bijvoorbeeld een populatie-explosie veroorzaakt van Baardmannetjes. Verder is de overloop uit Flevoland ook van belang voor de stand van de Bruine kiekendief en de Grauwe gans in Noord-Holland. De recente toename van de Blauwborst in Noord-Holland komt door een sterke populatiegroei in de Biesbosch, welke overigens van tijdelijke aard is. Het is belangrijk om te realiseren dat demoerasvogelbevolking van Noord-Holland er heel anders uit zou zien als deze reservoirs er niet waren.

PREDATIE EN VERVOLGING

Met name koloniebroedende moerasvogels zijn zeer gevoelig voor predatie en vervolging. Zo konden de laatste jaren vossen flink huishouden in de kolonies Lepelaars in het Naardermeer en het Zwanenwater, terwijl ont-snapte Fretten op Texel zich tegoed deden aan eieren en jongen van Lepelaars. Indien vogels geen uitwijkmogelijkheden hebben, omdat het moerasgebied te klein of te onveilig is, vestigen zij zich in gebieden buiten de provincie. Dit gebeurde met de Lepelaars van het Naardermeer. Deze vertrokken naar Flevoland, naar het lijkt definitief.

Wie denkt dat vervolging van vroeger tijden is heeft het mis. Zo gaan er nu al stemmen op om de uitbreiding van de Grauwe gans in Noord-Holland de komende jaren tot staan te brengen met behulp van het geweer, net zoals nu al gebeurt met de Knobbelzwaan.

CONCLUSIES

Hoewel de provincie geen invloed heeft op (bijvoorbeeld) de droogte in de Sahel, kan er wel het nodige gedaan worden. De volgende conclusies dringen zich op:

1. Een moeras moet nat en groot zijn. Alleen een dergelijk moeras kan klappen opvangen, de uitsterfkans verkleinen en fungeren als reservoir voor kleinere gebieden.
Men zou kunnen overwegen om in grote veenweidegebieden middelgrote moerassen (100-200 ha.) te ontwikkelen.
2. Schoon water is een belangrijke randvoorwaarde.
3. Beheer van rietlanden, moerassen en moerasbossen verbeteren. Niet langer grootschalig maaien en bosvorming tegen gaan.

Tabel 2 Broedvogels van het moerasgebied bij de Stichtse Brug, 1981 en 1988 (moerasvogels zijn vet weergegeven)

	1981	1988
Fuut	-	68
Roerdomp	-	1
Krakeend	1	1
Wilde eend	+	+
Slobeend	2	2
Bruine kiekendief	-	4
Waterral	-	3
Waterhoen	-	+
Meerkoet	-	5
Schalekster	-	1
Kluut	50	-
Kleine Plevier	2	-
Bontbekplevier	6	-
Strandplevier	15	-
Kievit	2	-
Tureluur	2	-
Kokmeeuw	20	-
Visdief	6	-
Koekoek	-	2
Veldleeuwerik	-	?
Witte kwikstaart	-	+
Sprinkhaanrietzanger	-	?
Snor	-	5
Rietzanger	-	2
Kleine Karekiet	-	22
Grasmus	-	1
Tuinfluits	-	2
Tijftjaf	-	1
Fius	-	+
Baardmannetje	-	4
Zwarte Kraai	-	+
Kneu	-	?
Rietgors	-	18

Verklaring:

- 68 = aantal paren
- + = wel broedvogel, niet geteld
- = geen broedvogel
- ? = mogelijk broedvogel

Bron: Afdeling Onderzoek en Informatie, dienst Ruimte en Groen.

GIERZWALUW (*Apus apus*) MET JONGEN IN SEPTEMBER

Dick A. Jonkers

Op zaterdag 4 september 1993 kwam de informatrice van het bezoekerscentrum Corversbos bij de trektelpost in dat gebied langs met de mededeling dat er iemand had gebeld over jonge verlaten Gierzwaluwen. Even later was er contact met mevrouw M. Plug, bewoonster van een pand aan de Mauritslaan in Hilversum, waar de Gierzwaluwen zaten. Zij vertelde, dat zij terwijl zij voordien geregeld vluchten van en naar het nest zag, al sinds ongeveer tien dagen geen Gierzwaluwen meer had gesignaleerd.

Wel hoorde zij sinds een dag voortdurend schreeuwende jongen onder het dak. Of iemand van de vogelwerkgroep even langs wilde komen, want het was al enige tijd stil onder de pannen. Harry de Rooy, ervaren klimmer en ook niet onbekend met het weer goed op de plaats terug leggen van dakpannen, was bereid om nog dezelfde avond mee te gaan. De plaats waar de jongen zaten was gemarkeerd door uitwerpselen op een dakpan. Aan de hoeveelheid daarvan viel op te maken, dat de jongen al vrij groot moesten zijn. Zij bevonden zich boven de dakpan op een richel achter de daklijst en zagen er niet uit alsof zij elk moment het loodje zouden leggen. Het waren er twee, die bijna vliegvlug waren. Van het ene jong waren vleugels en staart al volledig ontwikkeld en van het andere moesten alleen de staartpennen nog wat verder uitgroeien. Beide jongen waren zeer rustig; niet verwonderlijk na een lange hongerperiode. Van jonge Gierzwaluwen is bekend, dat zij dagen lang zonder voedsel kunnen door de lichaamstemperatuur te verlagen en daardoor weinig energie verbruiken. Deze overlevingsstrategie komt hen van pas in perioden met slecht weer, wanneer de ouders soms dagenlang van het nest wegblijven voordat zij voldoende voedsel verzameld hebben. Het zag ernaar uit, dat de ouders van deze jongen de trekdrift hadden laten prevaleren boven het verder verzorgen van het broedsel. In Hilversum waren al sinds lange tijd geen Gierzwaluwen meer gesignaleerd. De eerste broedvogels vertrokken al op 29 juni (mededeling J. Postma). Wel waren er bij de Stichtse Brug op 1 september nog exemplaren gezien en op die dag ook boven Naarden, maar deze waarnemingen hadden betrekking op doortrekkende Gierzwaluwen.

Late waarnemingen zijn niet ongewoon. Tot 1984 waren er in het werkgebied van de vogelwerkgroep negen septemberwaarnemingen en drie oktoberwaarnemingen, waarvan de laatste op 10 oktober 1982 (Jonkers et al. 1987).

Het voorkomen van Gierzwaluwen met jongen in september is extreem laat en voorzover mij bekend in Nederland nog niet beschreven. Wel zijn er late broedgevallen van over onze landsgrenzen bekend. Zo was in september 1971 in Kopenhagen nog een nest met net uitgekomen jongen aanwezig en in Engeland werden op 1 oktober 1835 nog nestjongen aangetroffen (Glutz von Blotzheim & Bauer 1980).

Op grond van de verstrekte informatie werd besloten de Gierzwaluwen niet in het nest te laten zitten maar mee te nemen omdat zij anders een wisse dood tegemoet zouden gaan. De jongen werden bij het vogelasiel van de heer M. Waaijer in Laren gebracht. Hij heeft evenals het asiel in Naarden ervaring in het grootbrengen van jonge Gierzwaluwen. Hopelijk ziet hij kans beide exemplaren vliegvlug te krijgen, zodat zij nog net de tocht naar hun overwinteringskwartier in Afrika kunnen maken.

Geraadpleegde literatuur:

Glutz von Blotzheim, U.N. & K.M. Bauer. 1980. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Band 9. Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden.

Jonkers, D.A., R.A. Kole & J. Taapken. 1987. Vogels tussen Vecht en Eem. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.

EEN NIEUWE BROEDVOGELSOORT VOOR DE EEMPOLDERS

Marc van Houten

Als een vogelwaarnemer ruim 60 jaar geleden zou hebben beweerd dat er, op een kleine 50 meter van de toenmalige Zuiderzee, Oeverzwaluwen in de Eempolders broedden, zou deze zeker niet voor "vol" worden aangezien. Heden - 1993 - kunnen we er niet omheen en kan met zekerheid gemeld worden dat de Eempolders er een nieuwe broedvogelsoort bij hebben. Na alle negatieve berichten over Eemland eindelijk weer wat positiefs.

Nadat er in 1986 inspraak is geweest op het voorontwerp-plan voor de ruilverkaveling Eemland, heeft de landinrichtingscommissie gemeend op een aantal punten tegemoet te komen, dit als pleister op de nimmer helende wond. Zo'n tegemoetkoming was onder andere de ligging van de toekomstige reservaten. Zo is besloten om een deel van het toekomstig reservaat in de Noordpolder te Veld/Maatpolder (gem. Eemnes) te verschuiven.

Van het zuidelijk gedeelte zou ca. 13 ha verschuiven naar de strook langs het Eemmeer, tussen 't Raboes en het bestaande reservaat Eemmond van Vogelbescherming Nederland. Het beheer van laatst genoemd gebied wordt/is overigens overgedragen aan Staatsbosbeheer, welke al meer gebieden in het Staatsnaturomonument Eemmeer (ca. 1050 ha) onder haar hoede heeft. Door de verschuiving zouden ongewesnte ontwikkelingen langs de kust van Eemland beter kunnen worden tegengegaan.

De landinrichtingscommissie besloot ook om op natuurwaarde gerichte voorzieningen aan te brengen, gedacht werd aan een Otterrustgebied! Nu werden in het -verre- verleden sporadisch Otters waargenomen in het Eemland, doch door onder meer versnippering van de leefgebieden en de vervuiling van het water zijn ze de laatste decennia niet meer aanwezig en zelfs in ons land in het wild uitgestorven. Het woord 'vogel' had hier dus beter op de plaats van 'otter' kunnen staan.

In de winter van 1991/1992 werd er gegraven in het noordelijk deel van de Maatpolder. Ditmaal gelukkig niet ten behoeve van gigantische opstallen, silo's en bijbehorende boerenwoningen maar twee kleine meertjes, op een steenworp afstand van het Eemmeer, langs de Zuidwal dus. De vrijgekomen grond werd gebruikt om de nabijgelegen Kaaimaatkade te herprofilieren, dit om aan de voorgeschreven leggerhoogte van 1.40 meter +NAP te voldoen, en ten behoeve van zogenaamde terpen waar de nog te bouwen boerenbedrijven op komen te staan.

In het Eemland worden zeekleigronden aangetroffen bij de monding van de Eem. Meer landinwaarts wordt de strook steeds smaller met steeds de rivier de Eem als centrum. In het mondingsgebied van de Eem, waar de meertjes liggen, bestaan deze gronden tot een grotere diepte dan 120 cm uit klei en varieert de bovengrond van kalkrijke lichte zavel (dit is klei met zand) tot zware klei. Dit laatste is bij de afgravingen goed te zien.

Verleden jaar deed schrijver dezes meermalen het nieuwe natuurbouwproject aan, welke overigens in overleg met Staatsbosbeheer is opgesteld. Dit mede door het feit dat de gevormde steile wanden van het meest oostelijk gelegen meertje een potentieel broedgebied voor Oeverzwealuwen zou kunnen zijn.

Vooraf de aan de zuidkant gelegen wand zou uitermate geschikt zijn voor de genoemde soort. Deze verticale wand steekt zo'n twee meter boven het water uit, zodat er een ruime aanvliegmogelijkheid aanwezig is.

Geen vogel werd echter op zandkrabben betrapt. Vermeldenswaardig is dat tijdens de tweewekelijkse eempoldertellingen, verleden jaar, geen enkele Oeverzwaluw waargenomen werd in de gewestelijke Eempolders.

Dit jaar was het dan wél zover!

Vermoedelijk mede door het feit dat Oeverzwaluwen, die nog de oude trekroute langs de voormalige Zuiderzeekust volgen, de oeverwand hebben gekoloniseerd. Want ondanks dat reeds na de aanleg van de Knardijk, op de grens van Oostelijk en Zuidelijk Flevoland, bleek dat daar langs nu stuwing optrad, is er nog wel degelijk gestuwde trek langs de smalle randmeren van meerdere vogelsoorten waar te nemen.

De dramatische achteruitgang van de broedkolonies van zowel de tijdelijke als de meer permanente broedplaatsen zouden ook invloed hebben op de vestiging van deze nieuwe plaats. Hierbij doel ik op de kolonies in het hoge(re) Gooi en Flevoland. Met het meer in cultuur brengen van laatstgenoemde zijn vrijwel alle zanddepots verdwenen en hierbij ook de broedgelegenheden.

Is immers de kolonie waar ze het jaar ervoor hebben gebroed niet meer geschikt, dan zoeken ze een nieuwe steile wand in de naaste omgeving. Deze nieuwe vestiging kan ook van jonge vogels zijn. Deze komen maar voor een klein deel naar de kolonie van geboorte terug. Zij nestelen meestal elders, soms zelfs op zeer grote afstand van hun geboorteplaats. Bovendien heeft ringonderzoek uitgewezen dat de soort binnen één broedseizoen in verschillende kolonies broedpogingen kan ondernemen.

De nieuw gevormde kolonie is (nog?) maar klein te noemen. Toch werd, om overschatting van de broedsels te voorkomen, relatief veel tijd in het tellen gestoken. Hieruit bleek dat niet alle ingangen benut werden als nestholte. Van de negen getelde nestopeningen waren er zeker zes bewoond, de overige drie waren allen te ondiep gegraven om als nestgelegenheid te dienen. De grootte van een kolonie wordt onder meer bepaald door de afmetingen en de geschiktheid van de steile wand, het voedselaanbod in de naaste omgeving en in zekere mate ook de sterfte tijdens de trek en in de overwinteringsgebieden, die zich in Midden-Afrika bevinden.

De zuidelijk gelegen wand werd wellicht gekozen omdat de nestopeningen dan naar het noorden gericht zijn. Een gunstige wandkeuze daar de holten nu niet de hele dag in de zon verkeren en buiten de richting van waaruit de meeste regen komt (zuidwesten). Laatstgenoemde weertype is vooral in de zomer van 1993 van belang geweest.

Opvallend is dat de steile wand pas na de tweede helft van juni werd gekoloniseerd. Daarvóór werden geen Oeverzwaluwen in het gebied waargenomen. Gezien het feit dat de meeste Nederlandse Oeverzwaluwen tweemaal per jaar broeden en dat zij dan rustig naar een andere locatie omzien, zou het dus goed mogelijk kunnen zijn dat deze Eemlandse broedwand pas bij het tweede broedsel gekoloniseerd werd.

Bij een volgend bezoek aan de Eemmond zag ik dat Staatsbosbeheer was begonnen met het herprofileren van het westelijk gelegen plasje. Middels graafmachines had men de oevers langzaam laten aflopen en hier en daar bestond de nieuwe oever uit een korte steile wand.

Om de kolonie in het nabij gelegen plasje geen gevaar te laten lopen werd telefonisch informatie ingewonnen bij André Wiersma, boswachter en voorlichter bij Staatsbosbeheer, over de bedoeling van het plasje in verband met de kolonie. Staatsbosbeheer wist -gelukkig- van de kolonie af en zal bij het herprofileren dan ook zeker de intentie hebben om het in stand te houden. De wijze waarop was nog onbekend, doch het had zeker de aandacht.

Begin september werd nog een bezoek aan de kolonie gebracht. Het plasje was inderdaad onaangeroerd. Tevens kon worden vastgesteld dat de vogels het gebied verlaten hadden. Hier en daar had zandverschuiving plaatsgevonden, wellicht door de veelvuldige regenval.

Door de vele dijkdoorbraken van de toenmalige Zuiderzee is Eemland eeuwenlang onbebouwd en vlak geweest. Hierdoor is de Oeverzwaluw zeker geen traditionele broedvogel van genoemde landstreek te noemen. Vestigingsplaatsen waren voor de soort niet of nauwelijks aanwezig.

Buiten Eemland zijn in vlakke graslandgebieden nog wel eens nestholten aangetroffen in een slootwand, in een ploegvoor en in kuilgrashopen (o.a. in 1978 tussen de toenmalige Bijvanck en het dorp Blaricum).

Voorzover bekend is dit het eerste broedsucces van de Oeverzwaluw in Eemland.

Op dit moment zal worden afgewacht hoe het buitendijkse reservaat verder zal worden ingericht. Met de aanwezigheid van enkele gunstig gelegen steile wanden zal volgend jaar blijken hoe plaatstrouw de Eemlandse kolonisten zullen zijn. Het is dan te hopen dat de Oeverzwaluwen hier veilig kunnen blijven broeden. Bedwinging van nieuwsgierigheid is immers ook volgelbescherming.

Al bij al is de aanwezigheid van de kleine kolonie een verrijking voor de Eemlandse avifauna en een waardevolle toevoeging aan het totale bestand aan Oeverzwaluwen tussen de Vecht en de Eem.

Geraadpleegde bronnen:

- * Dieperink, P. 1979. De stand van de Oeverzwaluw in 1978 in het Gooi. De Korhaan 13 (2): 41.
- * Jonkers, D.A., R.A.Kole & J.Taapken, 1987. Vogels tussen Vecht en Eem.
- * SOVON (samenst.) 1987. Atlas van de Nederlandse Vogels.
- * Teixeira, R.M. (red.), 1979. Atlas van de Nederlandse Broedvogels.

KERKUILEN IN ONS WERKGEBIED VERTONEN STIJGENDE LIJN

Rick van den Akker

Nadat ons werkgebied jarenlang niet meer dan twee paar broedende Kerkuilen had en wel in Eemnes, lijkt er sprake te zijn van een kentering ten goede. Zoals al gemeld in De Korhaan (27 (1):25-28), heeft in 1992 in Weesp een paartje drie jongen grootgebracht. Helaas is het ons niet gelukt de exacte broedplaats vast te stellen.

In en om Eemnes hebben dit jaar vier paar Kerkuilen gebroed. Twee plekken waren al eerder bekend. Bij de eerste zijn drie jongen geringd, van het tweede geval zijn nog geen nadere gegevens bekend. Een derde broedgeval vond plaats in een spouwmuur. Hier zijn drie of vier jongen grootgebracht.

Het vierde, geheel nieuwe, broedgeval heeft plaatsgevonden in een nestkast. Deze kast is in 1991 door de VWG opgehangen. Er zijn in deze kast twee jongen grootgebracht en geringd.

Verder zijn uit 1993 de volgende waarnemingen bekend:

- Omgeving Muiderberg, bij een in 1991 geplaatste kast,
- Muiderslot, afgelopen zomer,
- Raboes, bij een kast waar gevochten is met daar broedende Torenvalken,
- Langs de A27 ter hoogte van Blaricum.

Er zijn in de afgelopen periode op verschillende plaatsen weer nieuwe nestkasten geplaatst. Een opvallende plek is de toren van de NCRV-studio aan de Schuttersweg in Hilversum. Jelle Harder en Pieter Schut verduisterden de galmgaten van deze toren en plaatsten een kast, waarbij het invlieggat op het noordwesten geplaatst moest worden. Deze lokatie kan gunstig blijken te zijn, omdat de NCRV-toren niet meer dan honderd meter verwijderd is van het Corversbos, een gebied waar de Kerkuil mogelijk voorkomt.

Rob Leurs en Harry de Rooy zijn de kerkuilenwerkgroep van onze VWG komen versterken. Zij hadden in en om Eemnes al zelf kasten opgehangen. In een van die kasten is in augustus al een Kerkuil gezien, dus wie weet mogen we rekenen op nog een nieuw broedgeval?

Wim van de Brink, die de kasten in Muiden en omgeving controleerde, heeft moeten stoppen. Zijn werk wordt (met dank aan Wim) voortgezet door Harry de Rooy.

Aangezien Inge en ik volgend jaar gaan verhuizen naar Almere, stoppen wij met het coördineren van de werkgroep. Gerard Mijnhout neemt de coördinatie over. Waarnemingen en suggesties voor het plaatsen van nestkasten hoort Gerard graag van U. Zijn telefoonnummer: 030-946113.

MEER HUISZWALUWNESTEN IN 1993 IN HET VIZIER

Dick A. Jonkers

Ook in 1993 togen weer vele leden van de vogelwerkgroep op pad om de huiszwaluwnesten in de regio te tellen. Dank zij hun inspanning werden 898 nesten opgespoord, waarmee het aantal weer hoger was dan in 1992. De stijgende lijn, die zich al sinds enkele jaren voordoet, zet zich nog steeds voort.

Nestelaktiviteiten en het weer.

De Huiszwaluwen hadden dit jaar geen reden tot klagen. Teruggekeerd uit hun overwinteringskwartieren was er eerst een periode met mooi weer die voor het noodzakelijke voedsel zorgde om weer op krachten te komen. Daarna begon een periode met veel regenachtig weer. De modder, als die tenminste geschikt was voor nestbouw, lag voor het "opscheppen". Gebrek aan nestmateriaal kan er dus niet de oorzaak van zijn dat de toename zo langzaam gaat.

Aantallen.

In totaal werden 898 nesten gevonden (Tabel 1). Op het eerste gezicht lijkt dit een vrij behoorlijke toename, maar als de resultaten vergeleken worden met de plaatsen die ook in 1992 werden geteld dan blijkt dit niet zo te zijn. Er is dan sprake van een lichte verbetering van de huiszwaluwenstand. Van elf gemeenten gingen de aantallen vooruit, al ging het bij de meeste maar om kleine verschillen t.o.v. het vorige jaar. De grootste toename vond plaats in Muiden/Muiderberg, waar dertig nesten meer zaten dan in het voorgaande jaar. Het verschijnsel van de afname in 's-Graveland en de toename in het aanliggende Kortenhoef, beschreven in De Korhaan 26(5):118, zet zich nog steeds voort. Er verdwenen tien broedparen uit het eerstgenoemde dorp en er kwamen in het tweede negentiën bij. Ook het niet zo ver hier vandaan liggende Ankeveen had een voor dit dorp behoorlijke toename, voorzover je daar bij kleine aantallen broedparen nog van kunt spreken. Kennelijk is er ook eenrichtingsverkeer van Eemdijk naar Eemnes. Uit Eemdijk verdwenen negen paren, maar er tegenover in de Maatpolder kwamen er negen bij. Of dit inderdaad paren uit Eemdijk zijn is niet te achterhalen.

Kunstnesten.

Met de kunstnesten van het proefproject van Vogelbescherming in Kortenhoef wil het nog steeds niet lukken. Was er vorig jaar een eerste schuchtere poging met de bezetting van een nest, dit jaar lieten de Huiszwaluwen verstek gaan. Kennelijk is deze nieuwbouwwijk niet geschikt. Er wordt nu overwogen om een proef meer naar de rand van het dorp uit te voeren. De twee kunstnesten in Eembrugge waren beide bezet. Het grote succes blijven nog steeds de ter vervanging van weggestoten nesten nieuw bevestigde kunstnesten in Kortenhoef. Van de 22 waren er dit jaar 17 bezet, een bezettingspercentage van 77%. Van vier in Ankeveen opgehangen nesten was er een bezet. Het succes van kunstnesten in onze regio staat niet op zich. Onder andere in Etten-Leur vestigden zich binnen de bebouwde kom, dank zij het ophangen van kunstnesten, weer nieuwe paren en steeg het aantal van twee in 1992 naar zeven in 1993 (J.F.1993).

Tabel 1. Aantallen nesten van Huiszwaluwen per gemeente in 1993.

	1993	1992
Muiden/Muiderberg	245	215
Weesp	60	68
Nigtevecht	24	19
Nederhorst den Berg	26	24
Vreeland	38	37
Loenen	23	28
Nieuwersluis	29	29
Naarden	36	45
Bussum (gemaal Karnemelksloot)	2	13
Ankeveen	26	17
's-Graveland	10	23
Kortenhoef	96	76
Loosdrecht	69	54
Hollandse Rading	10	5
Huizen	70	74
Blaricum	36	34
Eemnes	33	16
Eembrugge	29	1
Eemdijk	36	45
Totaal	898	823

Broedplaatsen.

Het gemaal aan de karnemelksloot op de Hilversumse Meent bij Bussum werd in April/mei geschilderd. De nesten werden daarvoor verwijderd. Het trieste resultaat is, dat slechts twee paren aan een belendend huisje een nest konden bouwen. Er zal contact worden gezocht met het waterschap om te proberen het gemaaltje voor de Huiszwaluwen weer aantrekkelijk te maken.

Twee nesten in Weesp waren door Huismussen bezet, een verschijnsel dat elders wel vaker is geconstateerd. De lokatie Weeshuiskazerne in Naarden bleef dit jaar onbezet. Het gebouw werd gerestaureerd. Op de plaatsen waar de zwaluwen nog wel konden nestelen stonden in het broedseizoen steigers. Mogelijk zijn de zwaluwen uitgeweken naar een nieuwe lokatie in de directe omgeving, waar 13 nesten werden vastgesteld. De verdwijning van de nestplaatsen zou mede verantwoordelijk kunnen zijn voor de afname in Naarden.

Op de plaats in de Eempolders waar aan een nieuw bedrijfsgebouw in 1992 nog maar één nest zat, bevonden zich er nu tien. Verder waren er vijftien aanhechtingsplekken te zien, waar nesten hadden gezeten. Een grote verrassing was de ontdekking van een kolonie van 24 nesten aan een boerderij in het zuidoostelijk deel van de Eempolders. Er vlogen daar tientallen Huiszwaluwen rond de rijen populieren die de boerderij omzomen. Tot dit jaar was deze kolonie aan de aandacht ontsnapt en werd er kennelijk gedacht dat de zwaluwen daar alleen maar foerageerden. Een inspectie op het erf van de boerderij leverde aan de achterkant deze nieuwe kolonie op. Daar was te zien, dat dit niet het eerste jaar was dat de Huiszwaluwen daar broedden.

Bebouwde kommen blijven de belangrijkste broedplaatsen, al zijn de aantallen per kolonie daar meestal klein. Hier werden 208 "kolonies" geconstateerd. Vrijstaande boerderijen waren goed voor 30 kolonies en vrijstaande huizen voor 21 kolonies. De overige nesten bevonden zich aan fabrieken (2 kolonies), kazernes (2 kolonies), een schuur (1 kolonie) en een gemaal (1 kolonie).

Koloniegrootte.

Aan de Noordpolderweg bij Muiden werd de grootste kolonie gevonden. Daar bevonden zich aan een boerderij aan de noordwestzijde 22 nesten, aan de zuidoostzijde 11 nesten en aan de zuidwestzijde 10 nesten.

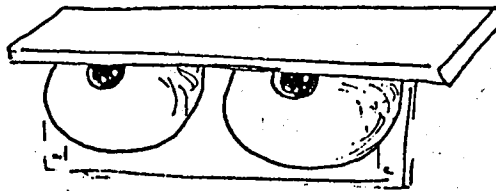
De kolonie aan de Kreugerlaan in Weesp volgde dit jaar met 32 nesten als tweede. Daarna kwam de nieuw ontdekte kolonie in de Eempolders met 24 nesten. Goede vierde was een huis aan de Kortenhoeftse Dijk in Kortenhoeft met 20 nesten (17 hiervan waren de al eerder gemelde kunstnesten). Een huis aan de Vossenstraat in de bebouwde kom van Huizen scoorde met 19 nesten ook niet slecht. Tien kolonies behoorden tot de categorie 11-25 nesten en 21 tot die van 6-10. De plaatsen met 2-5 nesten (121 kolonies) en die met één nest (122 kolonies) hadden de overhand.

Deze publikatie kwam tot stand dank zij de medewerking van de volgende personen: R. van de Akker, C. van der Baan, Y. Bosman, A. Driessen, N. Dwars, L. J. Dwars-van Achterbergh, R. J. Gouw, D. A. Jonkers, A. J. van Klaveren, A. van Klaveren-van Oord, N. Klippel, W. Langendorff, J. Meyer, L. Mudde, M. van der Pol, K. Pranger, L. Reddingius-Schreuder, J. Rouhof-Nagel, A. Vermeule en I. Wiegel-Kiesel.

Geraadpleegde bronnen:

J.F. 1993. Resultaten Huiszwaluwen-telling 1993. De Klamper 16(4):10-11.

Jonkers, D.A. 1992. Huiszwaluwvestigingen in 1992. De Korhaan 26(5):118-121.

EEN ZEER, ZEER DRINGEND VERZOEK !!

Jaap Taapken heeft tientallen jaren lang vele honderden binnen- en buitenlandse vogeltijdschriften en natuurbeschermingstijdschriften bewaard. Alles bij elkaar heeft hij nu ongeveer vijftig "bananendozen" vol, die in de toekomst voor de VWG bestemd zijn.

Jarenlang hebben deze tijdschriften op het Conferentiecentrum "De Hoorneboeg" mogen liggen, waar ze ook geraadpleegd konden worden. De dozen liggen nu opgeslagen in het Bezoekerscentrum van 'Natuurmonumenten' in het Corversbos te Hilversum maar in maart a.s. wordt dit centrum verhuisd naar 's-Graveland en daar is er helaas geen ruimte voor beschikbaar.

We zijn al geruime tijd op zoek naar een andere opslagruimte, maar tot nu toe zonder resultaat.

Wie heeft (vooral droge) opslagruimte beschikbaar om deze dozen tijdelijk in op te slaan totdat wij ergens een ruimte beschikbaar hebben waar de tijdschriften kunnen worden geraadpleegd?

Wie kan ons aan deze ruimte helpen?

Gaarne bericht aan Jaap Taapken
Bilderdijklaan 25
3743 HR Baarn.
Tel.: 02154-20303

EXCURSIE STICHTSE BRUG EN OMGEVING

Roel Huizenga

Zondagmorgen 29 augustus waren, naast excursieleider Ronald Sinoo, één vrouwspersoon en vier manspersonen om zeven uur aanwezig op de parkeerplaats van het surfstrand bij de Stichtse Brug.

Prachtige nevelsluiers over het water van het Gooimeer en een opkomende zon die zich net liet zien boven de dijk van de polder. In de nevel lagen een paar jonge Bergeenden, Wilde eenden, Krakeenden en Meerkoeten te dobberen op het water.

Alarm achter ons: vrouw Sperwer schoot langs de haag om een prooi te verrassen. Om zich te beschermen als reactie op het alarm vormde een groep Spreeuwen een bol. Een Spreeuw probeerde te vluchten in de haag, je

zag de Sperwer gas geven en de Spreeuw had geen schijn van kans.

Langs het strand lopend zagen we Kokmeeuwen, Sormmeeuwen, Zilvermeeuwen en Mantelmeeuwen van diverse jaargangen. Zelfs een Fuut met jongen die hun pyama nog aan hadden. Aan de rand van het water fourageerden Oeverloper-tjes en Witte kwikstaarten. Inmiddels losten onder invloed van de zon de nevels op en werd het een prachtige dag.

Gierzwaluwen, Oeverzwaluwen, Huiszwaluwen én Boerenzwaluwen vlogen in het rond om te proberen insecten te vangen. Langs het talud van de brug vlogen regelmatig postduiven, Hoputduiven, Holenduiven en Turkse tortels over.

Zwarte kraaien, Kauwen, Eksters en Merels waren ook present. Luid gakkend kwamen een aantal Grauwe ganzen overvliegen, even later gevolgd door een formatie Pijlstaarten. De Tafeleenden en Kuifeenden waren in de vlucht goed te herkennen.

In een van de vele struiken werd een gors ontdekt, over de soort was geen zekerheid.

Een Grote bonte specht liet zich uitgebreid bekijken.

Onder de brug doorgaand, waar een koffiepauze werd ingelast, kwamen we aan de andere kant van de brug terecht. Tjiftjaf, Zwartkop, Waterhoen, Pimpelmees en Gele kwikstaart lieten zich zien terwijl de Waterral zich alleen maar liet horen.

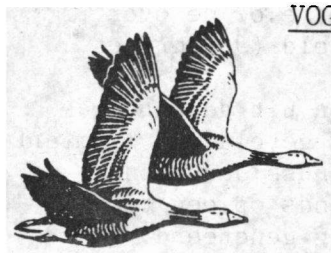
Boven het riet was een vrouwtje Bruine kiekendief op jacht en liet zich van alle zijden bekijken. Langs de voet van het talud vloog ook een Tapuit op. Bij het nieuw opgespoten eilandje zaten nog wat Aalscholwers en langs de rietkraag enkele Knobbelzwanen. Een stel Blauwe reigers had een prachtig plekje gevonden in een van de bomen. Opeens zagen we hoog in de lucht wat zweven en goed kijkend ontdekten we vijf Buizerds die prachtig op de thermiek zweefden. Een =rachtige afsluiting van deze tocht, waarvoor Ronald erg veel waardering oogstte.

Jammer voor hem dat zo weinig leden belangstelling toonden.

Ik heb geprobeerd via dit verslagje U een indruk te geven van wat u zoals gemist hebt.

Op twee plaatsen langs de dijk troffen wij grote hoeveelheden zwaneveren aan, vergezeld van een complete wervelkolom. Van de veren waren de schachten afgebeten. Dit duidt erop dat de vos aan het werk is geweest. Normaal is een Knobbelzwaan prima in staat zich tegen een vos te verweren. Waarschijnlijk heeft de vos zich hier aan illegaal geschoten Knobbelzwanen tegoed gedaan, of de zwanen waren ziek of zijn door de vos in de slaap verrast. De dag voor de excursie waren hier een aantal Dwergmeeuwen gezien. Gelukkig kwam toch nog een exemplaar showen aan de excursiegroep. Een aantal groepen Smienten en Kuifeenden vlogen over. Nadat de dijk van de Vijfhoek was rondgewandeld kwamen we weer bij de bouwlocatie voor de koelwaterkanalen. Hier liepen een aantal Witte kwikstaarten, waaronder een aantal juveniele exemplaren. Hoewel de aanleg van de nieuwe koelwaterkanalen een aantasting van het landschap is, biedt dit wel overlevingskansen voor vele vogels. Wanneer in strenge winters alle binnenwateren dichtvriezen, blijft het water rond de electriciteitscentrale bij Diemen open. In de koelwaterkanalen zijn dan diverse watervogelsoorten te zien zoals: Brilduiker, Kuifeend, Grote zaagbek, Nonnetje, Blauwe reiger en Roerdomp! Stadsuitbreiding van Amsterdam in het IJmeer, de bouw van een nieuwe electriciteitscentrale en de jacht op watervogels aan de randen van dit gebied zijn echter actuele bedreigingen voor dit waardevolle en vogelrijke gebied. Als klap op de vuurpijl liet een IJsvogel zich nog heel even zien. Dit vormde een mooie afsluiting van deze, ondanks het druilerige weer, toch zeer geslaagde excursie. Het loont vast de moeite dit gebied vaker te bezoeken, met name in het voorjaar. Fred bedankt!

VOGELTREKREIS NAAR FALSTERBÖ IN NAJAAR 1994

In september 1990 werd voor de leden van de vogelwerkgroep een vogeltrekreis naar Falstyerbö in Zweden georganiseerd. Sindsdien komen er regelmatig verzoeken om dit evenement te herhalen.

De trip die wij voor komend jaar gepland hebben is evenals vorige keer een zelfverzorgingsreis, die wordt gehouden in de derde week van september 1994. Het vertrek is op vrijdag 16 september en de terugreis op zaterdag 24 september. Later arriveren of vroeger vertrekken is mogelijk.

In principe wordt er gekampeerd, maar op het kampeerterrein kunnen ook voor degenen die dat willen 5-persoons huisjes, de zogenaamde 'stuga's' worden gehuurd. De kosten bedragen "all in", afhankelijk van het kamperen of een huisje huren, maximaal f 250,- à f 300,- p.p.

De leiding is in handen van Bep Dwars-van Achterbergh, Nico Dwars, Dick Jonkers en Adri Vermeule.

In verband met reservering van huisjes en het organiseren van een voorbereidingsavond is opgave vóór 1 februari noodzakelijk. Een informatieblad met details is verkrijgbaar bij Dick Jonkers (02152-60456).

FOURAGEER- EN SLAAPPLAATSEN VAN KOKMEEUWEN IN HET GOOI

Frank Majoor

Inleiding.

In het werkgebied van de VWG Het Gooi en Omstreken is veel onderzoek gedaan aan Kokmeeuwen. Hierdoor is al veel bekend over de herkomst (De Beer & Majoor 1986, 1988) en over de lokatie van de slaapplaatsen en de aantallen overnachtende meeuwen (Jonkers et al., 1987).

Vele duizenden Kokmeeuwen overwinteren in het Gooi. Overdag fourageren de meeuwen vooral in de bebouwde kommen en de polders in (en rond) het Gooi. 's Nachts slapen de meeuwen op de Randmeren en op de Vechtplassen.

In dit artikel zal nader worden ingegaan op de herkomst van de Kokmeeuwen in het Gooi en de relatie tussen fourageer- en slaapplaatsen. De vraag: "Van welke slaapplaats maken de meeuwen gebruik die fourageren in de verschillende bebouwde kommen?" staat daarbij centraal.

Materiaal en methode.

In het Gooi zijn in de periode 1968-85 ruim 20.000 Kokmeeuwen geringd (door G.Jaspers, E.Osieck en K.Visser). Circa 23% hiervan is geringd als nestjong, het overige deel als volgroeide vogels.

Vanaf 1984 zijn door de auteur van dit artikel geringde Kokmeeuwen afgelezen in de bebouwde kommen van Huizen, Bussum, Laren, Hilversum en Kortenhoef. De Kokmeeuwen worden met voer gelokt en bekeken op ringen. Met behulp van een verrekijker of telescoop is het mogelijk om de inscriptie (nummer en ringstation) van de metalen ring te lezen. De ringgegevens van deze meeuwen worden via de Nederlandse Ringcentrale verkregen. Naast de in het Gooi geringde Kokmeeuwen bleken er ook vogels uit de rest van Nederland en uit vele omliggende landen aanwezig te zijn. Voor meer informatie over het aflezen van geringde Kokmeeuwen in het Gooi zie De Beer & Majoor (1986, 1988).

Daarnaast zijn gegevens verzameld over de slaapplaatsen en de slaaptrek. In de winter van 1984/85 en 1985/86 zijn door de VWG Het Gooi e.o. de overnachtende meeuwen op de slaapplaatsen in en om het Gooi geteld (Jonkers et al., 1987).

Om een beeld te krijgen van welke slaapplaatsen de Kokmeeuwen uit de bebouwde kommen van het Gooi gebruik maken is twee maal de slaaptrek geteld. Op 11 maart en 9 december 1989 zijn, met hulp van tellers van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NJV) en van de VWG Het Gooi e.o., 's avonds op een tiental plaatsen de overvliegende meeuwen geteld en de vliegrichting genoteerd. De tellingen werden gehouden van twee uur voor zonsondergang tot donker.

Resultaten.

Herkomst van de Kokmeeuwen in het Gooi.

In de winterrperiode worden veel Kokmeeuwen waargenomen die als nestjong of broedvogel in het Oostzeegebied van een ring zijn voorzien. Vooral tijdens de voor- en najaarstrek en in het broedseizoen worden ook Kokmeeuwen met Belgische en Engelse ringen in het Gooi waargenomen. Dit zijn vooral Nederlandse broedvogels of doortrekkers die in het winterseizoen in België en Zuid-Engeland als volgroeide vogel zijn geringd. Het grootste deel van de in het Gooi afgelezen Kokmeeuwen (ca. 65%) blijkt echter in het Gooi zelf geringd te zijn. Dit betreft met name Kokmeeuwen die hier als volgroeide vogel buiten het broedseizoen zijn geringd.

Veel van de afgelezen Kokmeeuwen worden meerdere seizoenen in het Gooi waargenomen. De circa 1200 verschillende, in het Gooi waargenomen Kokmeeuwen zijn gemiddeld totaal 7 maal waargenomen. In totaal werden dus ruim 7770 aflezingen verricht.

In tabel I wordt een beeld gegeven van de verschillen in herkomst van de Kokmeeuwen tussen de verschillende afleesplaatsen in het Gooi. Bij deze tabel moeten de volgende kanttekeningen geplaatst worden. Voor de waarneemplaatsen waar niet veel geringde meeuwen aanwezig zijn (bijv. Laren) kan het geschetste beeld iets vertroebelen. Dit komt doordat de "vaste geringde Kokmeeuwen" in de waarnemingenreeks oververtegenwoordigd zijn. Verder is het aandeel van de in 's-Graveland-Zuid geringde Kokmeeuwen opvallend hoog.

In tabel I zijn grote verschillen te zien. In Hilversum, Kerkelanden en Kortenhoef is het percentage waarnemingen van in 's-Graveland-Zuid geringde Kokmeeuwen opvallend hoog. Dit komt mede doordat de ringplaats 's-Graveland-Zd het dichtst bij deze afleesplaatsen ligt en er bovendien in 's-Graveland-Zd. recentelijk (1978-85) verreweg de grootste aantallen (ruim 11.000) zijn geringd. Alleen in Huizen, Laren, Bussum en Hilversum-Oost zijn in Huizen geringde Kokmeeuwen waargenomen. In Bussum zijn Kokmeeuwen van alle ringplaatsen in het Gooi waargenomen, geen van deze ringplaatsen is hier echter oververtegenwoordigd. Wel is in Bussum (evenals in Huizen) het aandeel waarnemingen van buitenlandse ringen erg hoog. Dit is onder andere te verklaren doordat deze plaatsen het meest ver van de belangrijkste ringplaatsen liggen. In figuur I is de ligging van de ringplaatsen en afleesplaatsen weergegeven.

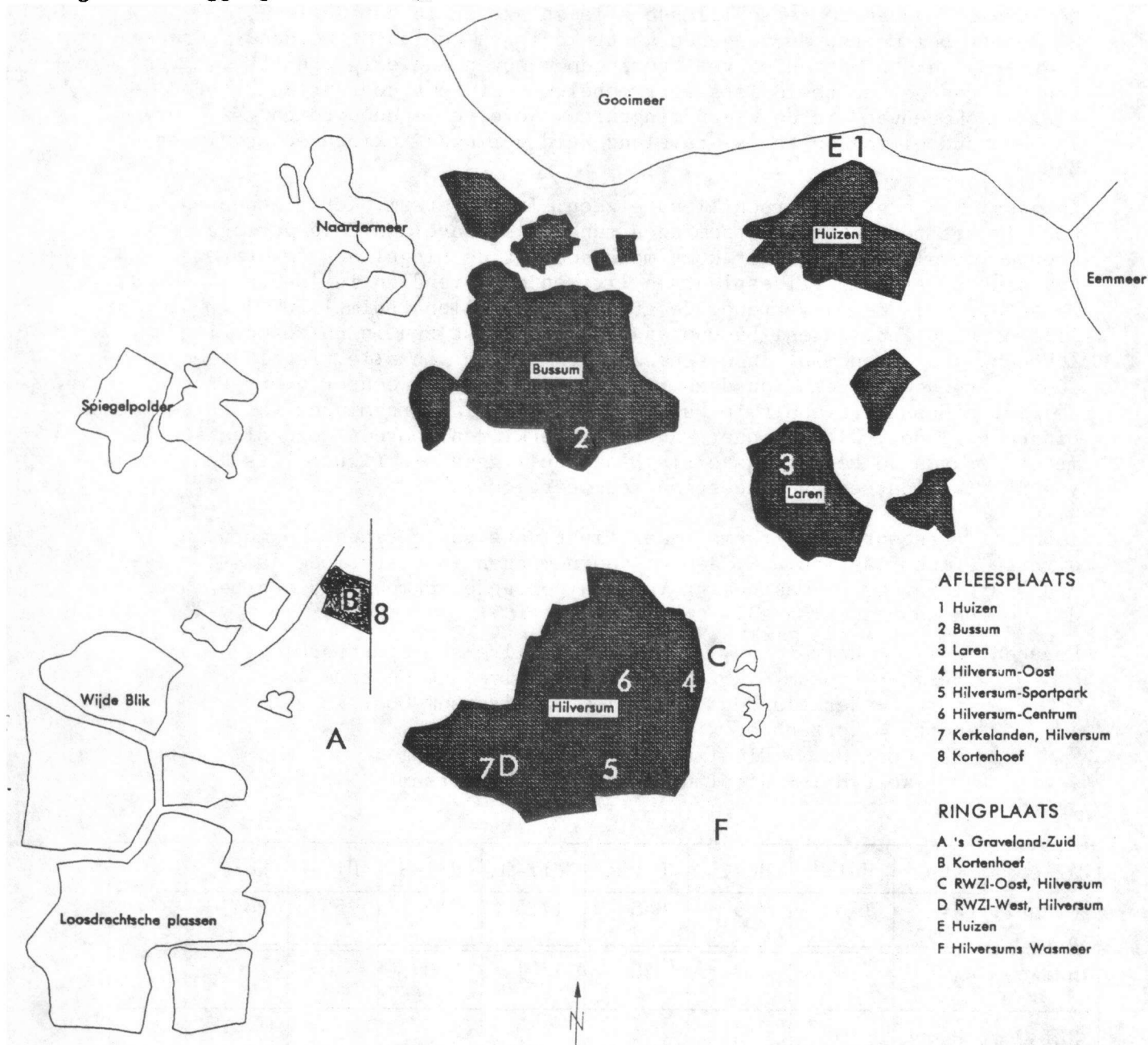
Tabel I. Procentuele herkomst naar ringplaats van geringde Kokmeeuwen bij diverse afleesplaatsen. (N= aantal waarnemingen in de periode 1984-1993. Eén waarneming is de waarneming van een geringde Kokmeeuw op een bepaalde dag op een waarneemplaats).

Legenda: Hui. = Huizen Hil-S = Hilversum-Sportpark
 Bus. = Bussum Hil-C = Hilversum-Centrum
 Kerk. = Kerkelanden Hil-O = Hilversum-Oost
 Kort. = Kortenhoef
 RZI-Oost Hi. = Rioolzuivering-Oost Hilversum
 RZI-West Hi. = Rioolzuivering-West Hilversum

Afleesplaats	Hui.	Bus.	Laren	Hil-O	Hil-S	Hil-C	Kerk.	Kort.
Ringpl. N=	146	235	848	1785	919	255	2641	649
Huizen	18	3	40	1	0	0	0	0
RZI-Oost Hi.	0	6	4	7	1	2	1	0
Wasmeren	0	1	0	3	3	1	1	0
RZI-West Hi.	1	3	1	3	18	6	11	12
's-Graveland-Z	9	27	10	49	45	62	62	53
Kortenhoef	0	4	1	1	1	2	4	24
NL-overig	14	1	1	1	1	2	3	0
Buitenland	58	55	43	35	31	25	18	11

De in het Gooi geringde Kokmeeuwen vertonen dus een aanzienlijke mate van plaatstrouw; hoe dichtter een afleesplaats bij een ringplaats is gelegen, des te hoger is het percentage waarnemingen van geringde Kokmeeuwen afkomstig van deze ringplaats.

Figuur I: Ligging van de ringplaatsen en afleesplaatsen.

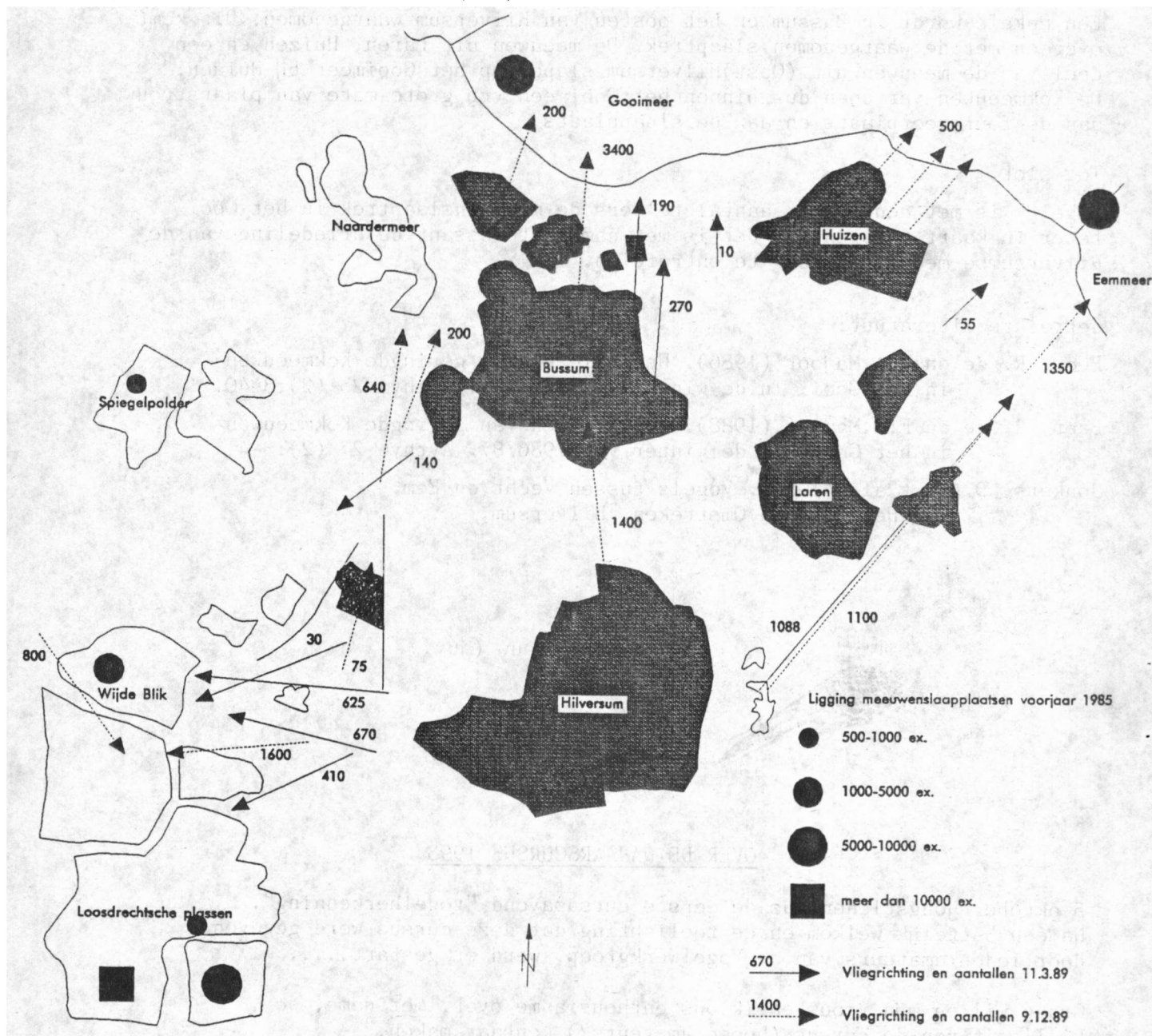

Fourageer- en slaappleatsen.

De slaappleatsen waar de Kokmeeuwen buiten het broedseizoen gebruik van maken, liggen op de Vechtplassen en op het Gooimeer (bij Huizen en Naarden). Door leden van van de VWG Het Gooi e.o. zijn in de winter van 1984/85 en 1985/86 de overnachtende meeuwen op de slaappleatsen geteld. Het totaal aantal meeuwen van alle slaappleatsen bleek tot enkele tienduizenden op te kunnen lopen, met een maximum van 30.000 meeuwen op 30 november 1984 (Jonkers e.a., 1987).

Om een beeld te krijgen van welke slaappleatsen de Kokmeeuwen uit de bebouwde kommen van het Gooi gebruik maken, is op 11 maart en 9 december 1989 de slaappleat-trek geteld. Het resultaat van de tellingen is weergegeven in figuur 2.

Figuur 2: Kokmeeuwen slaaptrek in het Gooi.

Uit de vliegrichting van de getelde meeuwen blijkt dat de vogels uit Huizen en Laren op het Gooimeer bij Huizen slapen. De meeuwen uit Naarden en Bussum overnachten op het Gooimeer bij Naarden. De Hilversumse meeuwen maken voor een groot deel gebruik van de Vechtplassen maar slapen ook op het Gooimeer bij Naarden en op het Gooimeer bij Huizen. De meeuwen uit de bebouwde kom van Hilversum verdelen zich dus over drie slaapplekken rondom het Gooi.

Conclusie.

Er is een duidelijk verband tussen de fourageerplaats en de slaapplek van de in het Gooi pleisterende Kokmeeuwen. Ondanks de zeer beperkte afstanden tussen de ringplaatsen en waarneemplaatsen in het Gooi zijn de verschillen in herkomst zeer groot. Wanneer de verschillen in herkomst tussen de verschillende afleesplaatsen worden gerelateerd aan de richting van de slaaptrek, dan blijkt dat de verspreiding van de in het Gooi geringde meeuwen hiermee overeen komt.

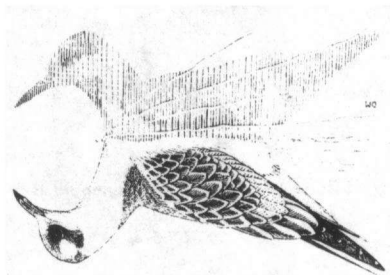
De Kokmeeuwen die in Huizen (bij het Gooimeer) zijn geringd vormen een goede illustratie van deze conclusie. Ze worden vooral in Huizen en Laren gezien. Een enkele wordt in Bussum en het oosten van Hilversum waargenomen. Dit komt overeen met de waargenomen slaaptrek. De meeuwen uit Laren, Huizen en een deel van de meeuwen uit (Oost)Hilversum slapen op het Gooimeer bij Huizen. De Kokmeeuwen vertonen dus binnen het Gooi een vrij grote mate van plaatstrouw aan de fourageerplaats en aan de slaapplaats.

Tot slot.

Mogelijk is met een groter aantal tellers de meeuwenslaaptrek in het Gooi beter in kaart te brengen. Het is met name interessant de driedeling van de Hilversumse meeuwen verder te ontrafelen.

Gebruikte literatuur:

- Beer, R. de en F.A.Majoor (1986). Het aflezen van geringde Kokmeeuwen in het Gooi. In de winter van 1985/86. Aythya 25 (2):3-40
- Beer, R. de en F.A.Majoor (1988). Het aflezen van geringde Kokmeeuwen in het Gooi. In de winter van 1986/87. Aythya 27 (2):3-41
- Jonkers, D.A. et al. (1987). Vogels tussen Vecht en Eem. VWG Het Gooi en Omstreken, Hilversum.

Kokmeeuw (juv.)

OVER DE NAJAARSCURSUS 1993

5 oktober jongstleden was de eerste cursusavond "vogelherkenning". Na een hartelijk welkom en de toelichting dat deze cursus werd gegeven door leden/amateurs van de Vogelwerkgroep, werd er gestart.....

Graag willen mijn vrouw en ik ons enthousiasme over, met name, de kwaliteit van de cursus (hoezo amateurs?) kenbaar maken.

Niet alleen keken wij steeds weer uit naar de dinsdagavond, ook de excursies mogen niet onvermeld blijven.

Het was in één woord: GEWELDIG!

Wij zijn er van overtuigd dat we ook namens de andere cursisten spreken als we zeggen: het was de moeite meer dan waard, zeer bedankt, enne.... wanneer start de voorjaarscursus?

Met vriendelijke groet,

Lea & Mike Matthijssen
Kortenhoeft.

NIEUWS VAN DE SUBGROEP NATUURBESCHERMING

Rob Kloosterman

SPORT- EN CONSUMPTIEJACHT LANGS DE KUST VAN MUIDERBERG (Deel 2)

"Foutje" vertelde ons dus de consulent NBLF te Haarlem, een adviesorgaan van het Ministerie LNV.

Zoals wij al schreven in de vorige Korhaan betreft dit foutje de verhuur van het genot van de jacht tot 1998 in een reeds in 1990 door datzelfde ministerie aangewezen Staatsnatuurmonument. Doelstelling: Het garanderen van rust voor watervogels en de beëindiging van de jacht aldaar. De "jachtmuur" bleek na ons bezoek hechter dan ooit. Gelukkig bleken wij in Muiderberg een enthousiast jeugdig VWG-lid in ons midden te hebben. Rob van Zon (15 jaar) vonden wij bereid samen met zijn vriend Rens ter Beek (13 jaar en tot zijn grote spijt te jong om lid van de VWG te worden!) voor de tweede maal een handtekeningenactie te starten onder de bevolking van Muiderberg. Wie waren er ook weer bang dat de VWG geen jeugdleden kon opvangen? Met hun ongekende spirit om actief vogels te beschermen waren zij een voorbeeld voor ouderen! In een week tijd haalden zij bij tij en ontij 350 anti-jacht handtekeningen op bij de verantwoordige bevolking, welke medio oktober aan de heer F.Tielrooy, gedeputeerde natuurbescherming van de Provinciale Staten N.H., werden aangeboden. Tijdens ons bezoek deelde de heer Tielrooy ons mede ook tegen sportjacht te zijn en persoonlijk de zaak bij staatssecretaris Gabor aan te kaarten. Naar zijn mening zou de verhuur van het Staatsnatuurmonument weliswaar niet voor 1998 ongedaan gemaakt kunnen worden, maar voor perceel 16, naast het natuurmonument, zou hij zich hard maken de verhuur te beëindigen. Wij hopen dat het lukt.

Intussen zijn wij verder gegaan. In brieven van de consulent NBLF aan ons geeft deze aan de situatie in het Staatsnatuurmonument eveneens ongewenst te vinden en verzoekt Domeinen (de administratief beheerder, zullen wij maar zeggen) de verhuur na 1998 niet meer te verlengen. Ook ontvingen wij op onze brieven aan Domeinen eindelijk antwoord. Zij waren niet geïnformeerd door de consulent NBLF en wisten dus niets van een Staatsnatuurmonument! Trouwens, vinden zij, worden de natuurbeschermingsbelangen in een natuurmonument behartigd door de consulent NBLF en de plaatselijke Wildbeheerseenheid (jacht). Begrijpt U het nog? Zo ja, blijf lezen! Zo nee, bel mij dan maar.

Wij hebben deze situatie niet geaccepteerd en de provinciale consulent KNJV (Kon.Ned.Jagers Vereniging), alsmede de Wildbeheerseenheid Vecht & IJmeer gevraagd zich in te spannen het verhuurcontract voortijdig per 1.1.1994 te doen beëindigen, daar er in het gebied niets te beheren valt met een geweer. Tevens hebben wij de consulent NBLF ons misnoegen over zijn optreden, of juist niet-optreden, kenbaar gemaakt en aangedrongen het contract vroegtijdig te doen beëindigen. Bij weigering zullen wij de Dierenbescherming verzoeken de zaak van ons over te nemen en bij de politiek te deponeren. Dan wordt de muur ons echt te dik en gaat het gebied op een soort Staats-natuurconcentratiekamp lijken.

Lees verder voor deel 3 in de volgende Korhaan.

TELLINGEN SOVON EN IWRB MISBRUIKT TEN BEHOEVE VAN DE JACHT.

Zie de "noot" van de Korhaan-redactie bij het artikel over de jacht bij Muiderberg in de Korhaan van september j.l.

Wel degelijk werd ons tijdens het bezoek aan de consulent NBLF van het ministerie van LNV medegedeeld, dat de bejaagbaarheid van gebieden door hem beoordeeld wordt o.a. middels tellingen van het SOVON.

Wij zijn het met de redactionele noot eens dat een beoordeling niet op grond van SOVON-cijfers zou dienen plaats te vinden. Conclusie: de consulent gebruikt hier een verkeerd criterium, maar hij gebruikt hem wel! En daar gaat het ons om. Cijfers van SOVON zijn openbaar en worden vrij gepubliceerd. Tot in de nota Jacht en Wildbeheer van staatssecretaris Gabor toe!

SIGNALERING (VERMEENDE) MISHANDELING VAN DIEREN.

Indien u misstanden signaleert bij de behandeling van dieren door de mens kunt u de volgende instanties informeren:

- A.I.D. (Algemene Inspectie Dienst) Een afdeling van het ministerie van LNV, welke de naleving controleert van wetten op het gebied van Flora, Fauna, Landbouw en Veeteelt.

De meldkamer is dag en nacht, 7 dagen per week, bereikbaar in Kerkrade onder telefoonnummer 045-466223/222 en faxnummer 045-461011.

Dus ook in geval van twijfel omtrent jacht- en stroperij-praktijken:

Bel deze dienst a.u.b.! Zij werken landelijk en zullen de plaatselijke ambtenaar inlichten.

- Dierenbescherming. Deze vereniging zet zich steeds meer in voor de bescherming van vrij levende dieren. Jachtmisstanden kunnen gemeld worden op de nummers 020-6106012 en 020-6967183 van de Landelijke Inspectie Dienst (L.I.D.)

GOLFBAANPLANNEN HILVERSUMSE MEENT.

De gemeente Hilversum denkt er serieus over een golfbaan te laten realiseren in het gebied Koedijk aan de Hilversumse Meent.

Koedijk is momenteel een relatienota-gebied, waar milieuvriendelijk boeren wordt gestimuleerd. Die gebieden zijn schaars, zoals u weet.

Tevens vormt het een verbindingzone met de ecologische hoofdstructuur van Nederland, zoals vastgelegd in het natuurbeleidsplan. Denkt u hierbij aan het Naardermeer. Naar onze mening is in zo'n kwetsbaar gebied geen plaats voor het golfspel. Wij wijzen op de onttrekking van grondwater, inspoeling van chemische bestrijdingsmiddelen en kunstmest, verhoging van automobiliteit, betreding en rustverstoring voor de fauna.

Daarom hebben wij de gemeente Hilversum en de betrokken commissies met klem verzocht hiervan af te zien op deze lokatie.

Wij houden u op de hoogte van de verdere ontwikkelingen.

HERHAALDE OPROEP.

In de vorige Korhaan deden wij een oproep voor coördinatoren voor vrije vogelreservaten in Naarden en Kortenhoef.

Jammer genoeg hebben wij hierop geen enkele reactie van u gekregen. Kom op mensen! Met ca. 450 leden moeten wij er toch wel minstens één kunnen vinden die hiervoor een beetje tijd vrij kan maken? De hoognodige bescherming van vogels is toch wat wij allen willen! Al te veel vogel-biotopen verdwijnen door het ongehoorde ruimtebeslag van de mens. Hier hebben wij een kans en dan kunnen we hem niet grijpen. Moeten we definitief afhaken?

Alstublieft, laat iets van u horen.

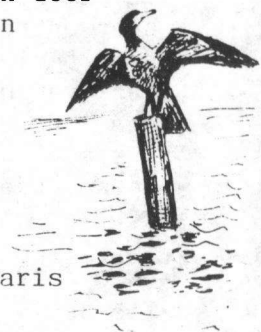
Tel.: 02159-10562.

NOTA JACHT- EN WILDBEHEER STAATSSECRETARIS GABOR EN DE NIEUWE FLORA- EN FAUNA WET.

Geruime tijd geleden vroeg de tweede kamer om een nota van staatssecretaris Gabor betreffende zijn jacht- en wildbeheersbeleid.

Deze nota, die grotendeels vanuit de optiek van de jacht was geschreven, werd medio oktober j.l. in de tweede kamer behandeld. Drie belangrijke zaken zijn kenmerkend voor de nota.

De zogenaamde "intrinsieke waarde" van het dier wordt niet erkend. (Toekennen van eigen waarde, bewustzijn en belangen). Dit in tegenstelling tot de nieuwe Gezondheids- en Welzijnswet, een wet aangaande "gehouden" dieren. Dus in gevangenschap levende of "gehouden" dieren wel intrinsieke waarde en vrij levende niet. Een vreemde zaak.

In en buiten natuurgebieden mag in de nota worden gejaagd op "niet schadelijke" bejaagbare dieren, waarvan de soort qua aantal niet structureel bedreigd wordt "Oogsten" noemt men dat in jachttermen. "Schadelijke" dieren zijn bij voorbaat de klos. Mensen bepalen de schadelijkheid van dieren naar de mate van hun menselijke tolerantie. Voor een discussie aangaande dit laatste is het helaas veel te vroeg. Op de overige twee zaken ga ik iets dieper in.

Het doden van onschadelijke dieren, ook in een gebied dat meer of minder door de mens opzij is gezet juist ten behoeve van het welzijn (belangen dus) van die dieren, wordt in de nota toegestaan omdat de jager de zich gezond ontwikkelende populatie moet kunnen oogsten (afromen). Dit als een soort van beloning voor zijn moeite en plicht als jachthouder "schadelijk wild" van voornamelijk landbouw-arealen weg te schieten.

Tevens houdt dit "oogsten" in dat "niet schadelijke" trekvogels ook de dupe worden.

Welnu, het overgrote deel van de tweede kamer commissieleden kon zich dan ook niet vinden in de inhoud van de nota. PvdA en CDA dienden een gezamenlijke motie in waarin gesteld werd de nota dusdanig aan te passen dat jacht in natuurgebieden op trekvogels verboden zou worden, op schadelijke trekvogels (wat zijn dat?) slechts bij uitzondering en op standwild in het kader van Wildbeheereenheden te jagen.

De motie van D'66 en Groen Links verzocht de intrinsieke waarde als uitgangspunt te nemen en niet te jagen op "niet schadelijke" trekvogels. (Dus ook niet buiten natuurgebieden!)

De VVD verzocht in een motie de zaak in een internationaal perspectief te zetten en schoof aldus de hele zaak vooruit. Geen echt duidelijk standpunt dus. Van de kleine christelijke partijen kwam geen motie, terwijl ook in de beschouwingen uit die hoek deels geen waardering voor enige "intrinsieke waarde" kwam. Met de gedachte of dieren wel of niet een ziel kunnen hebben is men daar dus nog niet klaar. Of juist wel? Het resultaat is dat de staatssecretaris de nota gaat wijzigen en zijn beleid in deze mede gaat baseren op de intrinsieke waarde (slechts in het soortbeschermingsbeleid, dus niet het individu zoals ik meen te hebben vernomen) en geen jacht op trekvogels in natuurgebieden.

De gewijzigde nota zal verder worden behandeld in de komende Flora- en Fauna-wet na de verkiezingen. Dan begint het circus opnieuw. Tot dan!

WILDBEHEEREENHEDEN EN SAMENWERKING NATUURBESCHERMINGSVERENIGINGEN IN HET GOOI EN OMSTREKEN.

Wildbeheereenheden zijn lokale of regionale jagersverenigingen, aangesloten bij de KNJV (Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging).

Tijdens de behandeling van de nota Jacht- en Wildbeheer is het overduidelijk geworden dat politiek en overheid het beheer van (natuur)gebieden in de toekomst veelal zal overlaten aan de Wildbeheereenheden. Dat zal dan moeten gebeuren aan de hand van een door hen op te stellen (door het ministerie van LNV goedgekeurd?) beheersplan. Jagers gaan aldus bepalen wanneer dieren schadelijk voor mens en dier zijn of wanneer er teveel van hen zijn. Wij vrezen dat hun overwegingen niet op zeer rationele gronden zullen zijn gestoeld maar veelal op oude vooroordelen en schiet- en consumptielust. Gezien de groeiende maatschappelijke druk kan dan ook verwacht worden dat op langere termijn deze clubs zullen moeten samenwerken met een inmiddels beter voorgelichte overheid en natuurbeschermingsclubs. Het schietautomatisme en de beheerdrift zullen dan (hopelijk) sterk teruggedrongen worden. Een jagersvereniging is nu eenmaal veel beter aanspreekbaar dan de individuele jager. De Vogelwerkgroep wil op deze ontwikkeling inspelen en op korte termijn met regionale verenigingen als IVN, KNNV, NJN, SVN, etc. besprekingen initiëren welke zouden kunnen leiden tot het oprichten van een regionaal orgaan dat tegenwicht, inspraak, advies en praktische assistentie kan geven bij het opstellen en uitvoeren van het beheerplan.

Een gezamenlijke dialoog dus met de regionale wildbeheereenheden. Uitdrukkelijk willen wij hier stellen dat onze inbreng zich immer zal beperken tot ethische alternatieven voor de jacht.

Misschien zullen wij het nog meemaken dat jacht getransformeerd wordt tot stroperijpreventie. Wij houden u op de hoogte!

KNOBBELZWANEN-SYMPOSIUM TE AMERSFOORT

Rob Kloosterman

Op initiatief van de Stichting "Knobbelzwanenplatform" werd op 24 november j.l. een studiedag over de knobbelzwaanproblematiek georganiseerd. Uitgenodigd waren de provinciale consultants NBLF (consultenschappen Natuur, Bos, Landschap en Fauna van het ministerie LNV), de provinciale overheden, de K.N.J.V. (Kon.Ned.Jagers Ver.) en leden van het platform.

Voorzitter was de heer de Wit, voormalig commissaris der Koningin in de provincie Noord-Holland. Jammer genoeg was Jan Beekman, een knobbelzwanen-expert bij uitstek, door ziekte verhinderd.

Dick Jonkers, Frank van de Weijer en ondergetekende togen namens de VWG naar Amersfoort om aan deze dag deel te nemen.

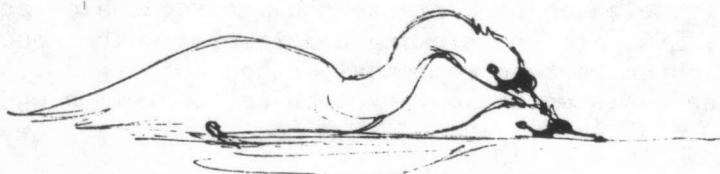
Hoofdstellingen waren: Kunnen wij komen tot een eenduidig vergunningenbeleid en kunnen wij komen tot een streven naar een lager aantal geschoten zwanen. Het probleem kent u nog wel uit vorige Korhanen. De zwanen zouden schade aanrichten op het boerenland door consumptie van het gras dat bedoeld is voor de koeien. Tevens zou grasbevuiling door uitwerpselen plaats vinden. Mensenbelangen dus, waarvoor de zwaan moet wijken (geschoten worden) en wel zo'n 3000 tot 5000 zwanen per jaar.

Tijdens de studiedag bleek al gauw dat de vertegenwoordigers van de overheid, die adviseren of de vergunningen "H" uitgeven (dat zijn vergunningen tot het doen van beschermde vogels wegens schade) als grondhouding hebben dieren te laten doden als deze de mens te veel in de weg zitten, ook wanneer dezelfde mens de oorzaak is van het probleem door zijn ongehoord ruimtebeslag op de leefruimte van het dier. Een scherpe tegenstelling dus met de houding van het knobbelzwanenplatform, dat meer ethische oplossingen aandraagt zoals verjagen, gedogen, wetenschappelijk onderzoek, het afschaffen van houten lokzwanen, alsmede het laten verbieden van zwanenhouderijen. Voor de meeste van deze oplossingen kwam de overheid echter met een nieuw probleem. Wel vonden alle partijen elkaar in de eerste stelling. De verschillende betrokken provincies zouden tot een eenduidig vergunningenbeleid moeten komen door middel van samenspraak.

Een ander positief punt was de overeenstemming dat de huidige WBE's (Wildbeheer-eenheden ofwel regionale jagersverenigingen) zouden moeten worden uitgebreid met natuurbeschermingsinstanties zoals bijvoorbeeld onze VWG. Dat zou het faunabeheer in een breder perspectief plaatsen en dus leiden tot een beter belicht beheerplan richting overheid. Overigens werd weer zonneklaar dat vele malen door alle partijen van veronderstellingen werd uitgegaan. Hoe reageert de populatie bij zus en bij zo, wat is de werkelijke schade, hebben groepen zwanen een leider, praten wij over trek- of broedpopulaties, is er sprake van schade of schadebeleving? Wij weten het (nog) niet.

U ziet, er moet nog veel werk verzet worden. Al met al een zeer waardevolle dag, al ware het alleen voor de eindelijk aangegane dialoog tussen de partijen. Ik blijf het jammer vinden dat er geen vertegenwoordigers van de boeren bij waren.

Voor een uitvoeriger verslag van deze dag kunt u bij mij terecht.

OCHTEND-EXCURSIE NAAR DE VIJFHOEK BIJ MUIDEN (PEN-EILAND)

F.H. van de Weijer

Voor zondag 3 oktober was veel regen voorspeld. Op het Oosterspoorplein in Hilversum kwamen slechts zes excursiegangers. Om half acht vertrok men richting Muiden. Achter de Maxis bij Muiden waren nog drie leden van de VWG aanwezig en ook de excursieleider, Fred Vogelzang, stond ons al in de regen op te wachten.

De excursie ging van start. Door de modder begaven wij ons in de richting van een door graaf- en bouwwerkzaamheden geteisterd terrein. Eenentwintig Putters vlogen op uit de aangrenzende ruigte. Hier worden nieuwe koelwater aan- en afvoerkanalen voor de elektriciteitscentrale aangelegd. Het warme koelwater zal in het vervolg in plaats van in het Amsterdam-Rijnkanaal op het IJmeer worden geloosd. De tocht ging verder en wij staken de oude Diemer Zeedijk over.

Op deze oude zeedijk hebben leden van de Vogelwerkgroep Amsterdam een trek-telポスト. Het bijzondere van deze telpost is dat deze wordt bemand in de zomer, en wel liefst 's avonds! Het blijkt dat vanaf dit punt uitstekend overtrekkende steltlopers en Zwarte sterns gezien kunnen worden. In het verleden werden bij deze telpost ook vogels geringd. Het IJsselmeergebied wordt in de zomer door veel Zwarte sterns gebruikt om krachten op te doen voor de trek naar Afrika. Vermoedelijk komen zij uit oostelijk gelegen broedgebieden. Het vertrek uit het IJsselmeergebied wordt op deze telpost waargenomen op mooie avonden in augustus, voornamelijk bij noorder- en oosterwinden. De Zwarte sterns winnen eerst grote hoogte en vliegen dan door. Bij de trek-telpost De Vijfhoek bij Muiden kunnen dan duizenden Zwarte sterns wegtrekkend waargenomen worden.

De wandeling ging verder over de ringdijk van de Vijfhoek. Het terrein binnen deze dijk bestond vroeger uit een onbegaanbaar moeras. Later is dit opgehoogd waardoor het terrein minder drassig is geworden. Hierop heeft zich een vegetatie ontwikkeld bestaande uit wilgenstruweel, riet, distels, brandnetels en een ondoordringbare laag van braamstruiken en vele kruiden.

Het gebied werd vroeger in najaar en winter ook gebruikt door Sperwers en Smellekens als slaapplek. De komst van de Havik heeft daar een eind aan gemaakt. In het voorjaar wordt een bezoeker aan het gebied rond zonsopgang verrast door een kakofonie van vogelgeluiden. Het gebied is een voorbeeld van een "rietvogelrijk bosvogelgezelschap", dat wordt gekenmerkt door een zeer grote soortenrijkdom en een hoge dichtheid aan vogels, waarvan een groot percentage zomervogels. Kenmerkende soorten zijn o.a. Winterkoning, Tuinfluiter, Tjiftjaf, Zwartkop en Fitis. Volgens Fred broeden hier ook al enkele Nachtegalen, Blauwborsten, Buidelmees en "het wachten is nog op de komst van de Roodmus".

Van dit alles was op deze regenachtige oktoberdag niet veel meer te bemerken. Toch hoorden wij een paar maal een zingende Winterkoning en een zingende Tjiftjaf. Een groepje Staartmezen vloog van een wilg naar een andere. Ook diverse Koolmezen en Pimpelmezen lieten hun geluidjes horen. Twee Rietgorzen vluchtten voor ons het struweel in.

Grotere aantallen vogels leverde het omringende water van de Vijfhoek op. In een uitloper van het IJmeer tussen de Vijfhoek en een schiereiland aan de oostzijde, bevond zich een grote kolonie Futen. Ook was deze lokatie erg in trek bij de Kuifeenden. Even verderop zwom tussen de Futen een Georde fuut. Deze droeg een overgangskleed tussen het zomerkleed en het winterkleed in. Aan de driehoekige vorm van de kop en de iets opgewipt lijkende snavel was de vogel toch goed te herkennen. Achtereenvolgens vloog een groep van negentien en een van negentwintig Watersnippen over (f 4800,00?). Baardmannetjes verraadden daarop hun aanwezigheid door de kenmerkende "ping-ping-roep" (?). Twee Blauwe reigers kwamen statig voorbijvliegen.

Op twee plaatsen langs de dijk troffen wij grote hoeveelheden zwaneveren aan, vergezeld van een complete wervelkolom. Van de veren waren de schachten afgebeten. Dit duidt erop dat de vos aan het werk is geweest. Normaal is een Knobbelzwaan prima in staat zich tegen een vos te verweren. Waarschijnlijk heeft de vos zich hier aan illegaal geschoten Knobbelzwanen tegoed gedaan, of de zwanen waren ziek of zijn door de vos in de slaap verrast.

De dag voor de excursie waren hier een aantal Dwergmeeuwen gezien. Gelukkig kwam toch nog een exemplaar showen aan de excursiegroep. Een aantal groepen Smienten en Kuifeenden vloog over. Nadat de dijk van de Vijfhoek was rondgewandeld kwamen we weer bij de bouwlocatie voor de koelwaterkanalen. Hier liepen een aantal Witte kwikstaarten, waaronder enige juveniele exemplaren.

Hoewel de aanleg van de nieuwe koelwaterkanalen een aantasting van het landschap is, biedt dit wel overlevingskansen voor vele vogels. Wanneer in strenge winters alle binnenwateren dichtvriezen, blijft het water rond de electriciteitscentrale bij Diemen open. In de koelwaterkanalen zijn dan diverse watervogelsoorten te zien zoals: Brilduiker, Kuifeend, Grote zaagbek, Nonnetje, Blauwe reiger en Roerdomp! Stadsuitbreiding van Amsterdam in het IJmeer, de bouw van een nieuwe electriciteitscentrale en de jacht op watervogels aan de randen van het gebied zijn echter actuele bedreigingen voor dit waardevolle en vogelrijke gebied.

Als klap op de vuurpijl liet een IJsvogel zich nog heel even zien.

Dit vormde een mooie afsluiting van deze, ondanks het druilerige weer toch zeer geslaagde excursie. Het loont vast de moeite dit gebied vaker te bezoeken, met name in het voorjaar.

Fred bedankt!

EXCURSIE HONDSBOSSE ZEEWERING, DE PUTTEN EN DE NOORDERPIER BIJ IJMUIDEN

Roelie de Voogd

20 november 1993.

Na een drukke enerverende dag in Rotterdam sliep ik erg weinig. Bovendien was het bewolkt en snijdend koud, dus ik had wel allerlei bedenkingen! De Hondsbosse Zeewering is voor mij echter een 'must', dus besloot ik om toch mee te gaan met de excursie en voegde ik mij om 6.30 in een lichte sneeuwval bij een groepje kleumende maar montere lotgenoten aan het Oosterspoorplein in Hilversum. De excursieleiders waren Johan van Galen Last en Rick van den Akker. Aan zee was het natuurlijk nog kouder dan in het Gooi maar ik werd al gauw enthousiast.

Golven van Steenlopers vlogen regelmatig heen en weer over zee, een prachtig gezicht! Bij en na het neerstrijken goed getuurd of er iets anders tussen zat. Ja, enkele Bonte strandlopers en na onderling overleg en raadplegen van de vogelgids meenden wij te komen op een Kanoetstrandloper.

Nog leuker was het een paar Tureluurs waar te nemen tussen de Steenlopers, vooral toen er één langzaam opsteeg met zijn hangende oranje poten! Ook een Zilverplevier liep er tussen. Op de basaltblokken waren ook veel Zilvermeeuwen en op zee zeer veel Smienten te zien en verder weg op wat palen nog een enkele Aalscholver.

Verrassend was hoe een echtpaar Middelste zaagbek pijlsnel overvloog, evenals een drietal Rotganzen.

Hierna besloten wij naar het plassengebied "De Putten" te gaan, even ten Noorden van Paviljoen Minkema aan de weg naar Petten. Toen wij van de dijk af liepen om de auto's op te halen bleven enkelen van ons verstomd staan kijken naar twee "rare vogels". Het waren twee duikers met zuurstoffles op de rug, die zich gereed maakten om in zee naar een wrak te duiken. In die kou!

Nou ja, wij moeten toch weten wat fanaten trotseren! Na wat grappen over en weer liepen wij verder. Op weg naar de auto merkten we veel Smienten op in de weilanden en een wegvliegend vrouwtje Blauwe kiekendief.

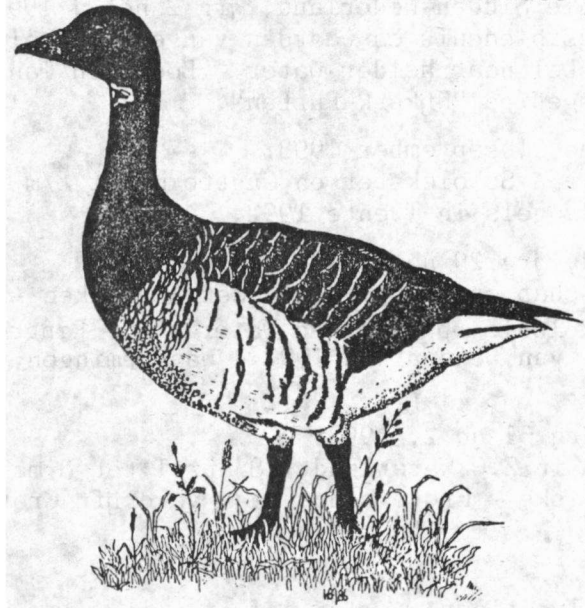
Op weg naar de Putten zag ik een snel zwenkende vlucht Bonte strandlopers. Van zoiets raak ik altijd weer in vervoering. Bij de Putten werden de telescopen opgesteld. Met tranende ogen van de kou tuurde ik door mijn eigen kijker en zag Slobeenden, Bergeenden, Smienten en Meerkoeten en daarna door de telescoop prachtig de groene spiegel van de Wintertalingen alsmede twee à drie Watersnippen.

We gingen terug naar Paviljoen Minkema waar we onder het genot van een grote beker chocolademelk besloten om niet naar het Zwanenwater te gaan (was dichtgevroren), maar naar de Noorderpier bij IJmuiden. De Zuiderpier is namelijk op dit moment lastig bereikbaar in verband met de aanleg van een recreatiegebied en jachthaven.

In de auto op weg naar de Noorderpier zakte mijn conversatie ook naar het nulpunt want ik viel zowat in slaap. Daar aangekomen gingen wij weer de stevige wind en de vrieskou trotseren. Ik had handschoenen zonder vingers aan (leek mij handig). Dat bleek toch wat dom als het vriest! Wat wij echter op de Noorderpier gezien hebben bleek alleszins de moeite waard.

Om te beginnen was het boeiend om grote schepen langs en binnen te zien varen. Tot ons vermaak liep langzaam een boot versierd met vlaggetjes binnen met Sinterklaas en Zwarte Piet erop. Met de kijker goed te bekijken en in de verte hoorden wij verwelkomend het harmonieorkestje klinken.

Maar nu het voornaamste: grote groepen dobberende en vliegende Eidereenden, met die prachtige mannetjes met daartussen ineens een vrouwtje Toppereend. Voortdurend de vluchten Steenlopers met daartussen enkele Bonte strandlopers. Wij konden van zeer nabij een kluitje Steenlopers bekijken, dicht opeen zittend op een basaltblok en verderop enkele Parse strandlopers. Door de telescoop: de IJseend! Verscheidene malen werden we verrast door een pijlsnel overvliegende Oeverpieper.

Rotgans

Het eindpunt van de Noorderpier werd tegelijkertijd een hoogtepunt. Terwijl we in de beschutting van de vuurtoren onze eigen koffie/thee stonden te drinken vloog er een totaal witte meeuw langs, bij nadere beschouwing zonder zwarte vleugelranden. Na enig gedelibereer en vergelijkingen in de vogelgidsen werd deze vogel gedetermineerd als een Zwartkopmeeuw (in winterkleed), een zeldzame waarneming, dus blijdschap onder de gelederen!

Kortom, we hebben erg veel gezien aan de Noorderpier, waarbij ook een groepje Fraters, twee IJseenden, een vrouwtje Zwarte zeeëend, Aalscholvers, een Kuifaalscholver, Middelste zaagbekken, een echtpaar Dwergmeeuw en ook overvliegend een groep Wilde zwanen.

Zelfs de zon ging nog schijnen!

Door enthousiasme verwarmd zaten we weer in de auto op de terugweg en zagen weer Knobbelzwanen en Kieviten.

ONTVANGEN LITERATUUR

Samenstelling: Leny Reddingius.

- ARGUS Stichting Kritisch Faunabeheer, jrg 18 no 1, mei 1993:
Weinig wel en wee in de nota Jacht en Wildbeheer - Gabor en het blinde vertrouwen - De lotgevallen van de otter in Nederland - Jachtwet: spelregels voor de jachtsport - Financieel jaarverslag Jachtfonds 1990.
- BOOMBLAD IBN-DLO, jrg 5 no 4, september 1993:
Plan herstel Brabantse Korhoenpopulatie - Wellicht kansen voor Robinia in Nederland - Zuurmijdende korstmossen in opmars.
- Idem jrg 5 no 5, november 1993:
Natuur- en milieutoezicht Veluwe dreigt in slop te raken - Natuurgebieden zijn eigenlijk niet te saneren - Nederland voor groot aantal diersoorten van belang.
- DEBAKEL NJN, Distrikt VI, jrg 17 no 5:
Verslag 1992-1993.
- DUTCH BIRDING, Dutch Birding Association, jrg 15 no 3, 1993:
Identification of Western Palearctic swifts.
- Idem jrg 15 no 4, 1993:
Rare birds in The Netherlands in 1991 - Seabirding in Japan.
- EEMVALLEI, Stichting Veldecologie Midden-Nederland, jrg 2 no 2, 1993:
De Wageningse Eng (geschiedenis en waarden van een bedreigd cultuurlandschap) - Van troebel naar helder water - Bodem en landschap in het herinrichtingsgebied "Nijkerk-Putten".
- FICEDULA Twentse VWG, jrg 22 no 3, september 1993:
Slaapplaatstellingen van Scholekster en Grutto maart t/m juli 1992 - Schaarse en zeldzame vogels in Twente 1992.
- FITIS VWG Zuid-Kennemerland, jrg 29 no 3, 1993:
Invloed van het landschap op trekvogels - Het Smelleken - Ontwikkeling van de Blauwe reigerkolonie op landgoed Waterland - Ringresultaten van de Vinkenbaan "C. van Lennep" in 1992 - Waarnemingen van Zwarte Ibissen in Middenduin.
- DE GIERZWALUW, VWG Amsterdam, jrg 31 no 2, 1993:
Vale gier pleisterend in Z.O.Waterland, 28 april tot 3 mei 1993 - Uilenballen in het Twiske - Grote schoonmaak verdrijft Grote Gele kwikstaart.
- Idem jrg 31 no 3, 1993:
Futengevecht met fatale afloop.
- DE GRASPIEPER, Samenwerkende Vogelwerkgroepen N.H., jrg 13 no 3, okt.1993:
De aalscholverkolonie in De Ven bij Enkhuizen - Steltloperstelling in november 1992 in Noord-Holland - Krooneenden in en rond de Gouzee - Huiszwaluwen rond Amsterdam 1981-1992. Een tussenbalans - Over de trek van de Dwergmeeuw in de Zijpe - Over ei-leggen door de Fuut.
- DE GRAUWE GANS, Vogel- en Natuurwacht Zd.-Flevoland, jrg 9 no 3, 1993:
Op zoek naar G74+G75 en G76+G77 (Grauwe ganzen met blauwe halsbanden) - De Draaihals in Almere.
- DE GROENE HOLLANDER, no 25, augustus 1993:
Agrarisch natuurbeheer in Waterland - De knotwilg - Water- en oeverbeheer.

- DE GRUTTER, Vogelbeschermingswacht Zaanstreek, jrg 17 no 4, aug.1993:
Het bedje voor de Oeverzwaluw wordt gespreid - Het voorkomen van de Nijlgans in de Zaanstreek.
- Idem jrg 17 no 3, oktober 1993:
Oeverzwaluwen: holenbroeders met problemen - Zaanse Ooievaar-waarnemingen op rij.
- DE KLEINE RATELAAR, IVN Gooi e.o., jrg 15 no 3, aug.1993.
- Idem jrg 15 no 4, oktober 1993.
- DE KRUISBEK, Vogelwacht Utrecht, jrg 36 no 4, augustus 1993:
Vogeltrek en vogeltrekonderzoek - De Blauwborst, broedvogel van de Lopikerwaard in 1990-1993 - Het Korhoen op de Leusderheide - Een jongen of meisje op bestelling (Anticiperende bijstelling van de sekse-verhouding bij nakomelingen van de Amerikaanse Torenvalk).
- Idem jrg 36 no 5, november 1993.
- LIMOSA, NOU/SOVON/WATERVOGELS, jrg 66 no 3, 1993:
De trek van verschillende populaties Grauwe ganzen door Nederland: verschillen in gebiedskeuze en timing in 1988 - Opmars van de Buidelmees in Nederland in de periode 1988-1992 - Recente ontwikkelingen van de Raaf in Nederland - Uitzonderlijk grote aantallen Scholeksters in het binnenland gedurende de winter van 1992/93 - De rollen omgekeerd: Buizerd pakt boomarter - Broedvogels in het veranderend agrarisch landschap in de twintigste eeuw.
- MENS EN NATUUR, IVN, jrg 44 no 3, zomer 1993:
Het plezier van een vogelvriendelijke tuin - Het grote onbehagen: wat stelt een groen beleid voor? - Meer natuur in de stad.
- Idem jrg 44 no 4, herfst 1993:
Hoogstamvruchtbomen moeten behouden blijven.
- NATUURBEHOUD, Natuurmonumenten, jrg 24 no 3, augustus 1993:
Natuurmonumenten: "Jacht watervogels in natuurgebied zinloos" - Waddenzee: de mooie beloften... maar wordt dit werkelijkheid? - Dankzij de postcodeloterij wordt de "Oude Kooi" voor Kleine zwanen weer een welkom eiland in winters waterlandschap.
- Idem jrg 24 no 4, november 1993:
Het Zwanenwater gaat natte tijden tegemoet.
- NATUUR EN MILIEU: St.Natuur & Milieu, no 8, september 1993:
Amsterdams onderzoek: Groene longen werken echt! - 30 kernpunten waar de politieke partijen niet omheen kunnen - Bedreigde amfibieën krijgen nieuwe kansen.
- Idem no 10, oktober 1993:
De natuur is geen tuintje.
- Idem no 11, november 1993.
- NATUUR NABIJ, IVN, Eemland, jrg 21 no 3, september 1993,
- NOORDHOLLANDS LANDSCHAP, St.Het Nrd-Hollands Landschap, jrg 20 no3, sept.1993:
Weer helemaal terug in het Noordhollands landschap: knotbomen! - Het Kraansvlak: een duingebied als voorraadkast voor de natuur.
- SOVON-NIEUWS, samenwerkende Organisaties Vogelonderz.Nederland, jrg 6 no 3, september 1993:
Nieuws van het BSP Niet-broedvogels - Project Boerenzwaluw en Gierzwaluw.
- DE STEENLOPER, VWG Den Helder, jrg 11 no 60, oktober 1993:
Stookolieslactoffertellingen winter 1992/93 - De Sneeuwgorz, winter 1992/93.

DE TRINGIAAN, VWG Schagen, jrg 16 no 4, september 1993:

Groene specht.

HET VOGELJAAR, Stichting Het Vogeljaar, jrg 41 no 3, juni 1993:

Ooievaarsdorpen: leuk, maar achterhaald? - Een verkennend onderzoek: De exploitatie van op zee overboord geworpen vis en snijafval door zeevogels - Groot is lekker, maar gevaarlijk: Aalscholvers en Snoekbaarzen - Vogels, vissen en fosfaat - De Oeverzwaluw in 1991 in Nederland.

Idem jrg 41 no 4, aug ustus 1993:

Over het beheer van weilanden in de tijd van Thijsse - Aspecten en nadelige factoren van de trek van de Grauwe klauwier - Eerste voorlopig overzicht van kunstwanden voor Oeverzwaluwen - Nota jacht en wildbeheer: watervogels. Enige overwegingen en voorstellen van Vogelbescherming en Natuurmonumenten.

Idem jrg 41 no 5, oktober 1993:

De Eidereenden in de Waddenzee - Inventarisatie van de Huiszwaluw in 1992 in Nederland - Populatie dynamiek van de Grauwe klauwier in Europa - Natuurontwikkeling: de theoretische kant - Het broedseizoen 1992 van de Purperreiger in Nederland - Albinisme en Kieviten.

VOGEL-NIEUWS, Vogelbescherming Nederland en SOVON, jrg 6 no 1, sept.1993:

1993: Goed jaar voor de Dwergstern.

ONZE WAARD, Natuur- en Vogelwacht De Alblasserwaard, jrg 24 no 3, sept.'93.

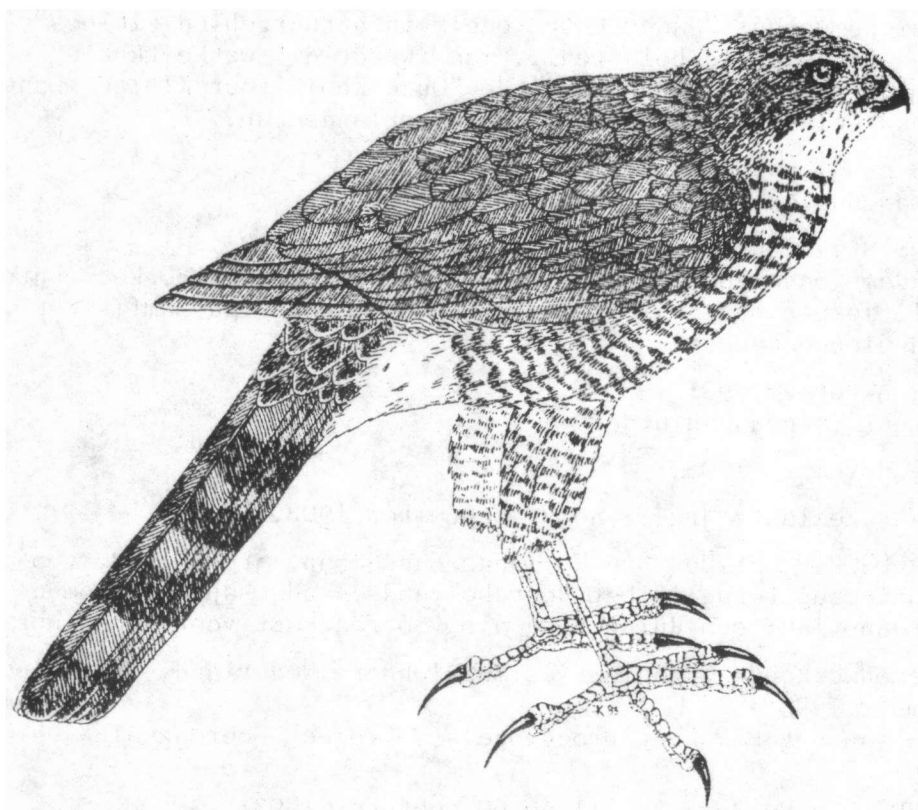
DE WIJDE BLIK, Stichting Milieutijdschrift, jrg 10 no 2, augustus 1993:

Dassen in het Gooi - Poelen langs het Gooi.

IJSSELMEERBERICHTEN, Vereniging tot Behoud van het IJsselmeer, no 3,

september 1993 (volgnummer 84):

Snelle watersport geeft problemen. Met de motorboot scheuren op het IJsselmeer, mag dat?

Havik

VELDWAARNEMINGEN

Waarnemingen Overzicht (1)				
Samengesteld door Laura Mudde				
Soort	Aantal	Datum	Plaats	Waarnemer
Aalscholver	2000	1993-10-15	SBB-eilandje Oost St.brug	J.van Gastel
Purperreiger	1	1993-08-19	t.W.v.Breukelev.Eendenkooi,Pold.Achteraf	de Jonge,Nijdam
Zwarte Ooievaar	1	1993-10-07	Oostermeent, 4e Kwadrant	H.Weenen
Ooievaar	1	1993-08-08	053 Oostermeent, Langs Koedijk	R.Th.Huizenga
Kleine Zwaan	1	1993-07-03	Oostermeent, Blaricum 058	A.C.Driessen
Kleine Zwaan	18	1993-10-01	Gooimeer, bij Naardereng	Jonkers, Vermeule
Grauwe Gans	102	1993-08-08	Naardemeent, Naarden	D.A.Jonkers
Grauwe Gans	200	1993-10-09	Oostermeent, Blaricum	J.van Gastel
Nijlgans	13	1993-11-03	Dammerweg, Nederhorst den Berg	F.C.Jager
Casarca	6	1993-08-05	SBB-eilandje Eemmeer (al eerder 5 exx.)	J.van Gastel
Bergeend	7	1993-07-07	Gooimeer, Eiland De Hoef	Jonkers,Leurs
Smient	800	1993-10-09	Eemmeer	Oostermeent, Blaricum
Krakeend	1	1993-10-27	Huizen, 4e Kwadrant	J.van Gastel
Slobeend	1	1993-10-27	Huizen, 4e Kwadrant	J.van Gastel
Kuifeend	1	1993-07-07	Gooimeer, Eiland De Hoef	Jonkers,Leurs
Brilduiker	1	1993.10.17	Stichtse Brug (ZW-zijde)	A.Visser,S.L.Visser
Wespendief	3	1993-08-29	Bijvanck, Blaricum	D.A.Jonkers
Wespendief	3	1993-09-12	Oostermeent, Blaricum	D.A.Jonkers
Bruine Kiekendief	1	1993-08-03	Heintjesrak- en Broekerpolder (Weesp?)	J.de Jonge,D.Nijdam
Bruine Kiekendief	2	1993-09-12	Oostermeent, Blaricum	D.A.Jonkers
Havik	1	1993-08-19	St.Michael, Huizen, Meentweg	W.Weitjens
Havik	1	1993-08-19	055d, 350 mtr. Zuid Warandebergen	R.Th.Huizenga
Sperwer	1	1993-07-15	Hilversum	A.Vermeule
Sperwer	1	1993-10-17	Zuidpolder te Veen Eemnes, bij A27	D.A.Jonkers
Buizerd	5	1993-10-21	Boven Hoormeboegse Heide	M.D.Prins
Buizerd	6	1993-10-24	Naardemeer, Naarden	Jonkers,de Graaf
Visarend	1	1993-09-09	Ankeveense Plassen, ten N.van Bergse Pad	Joh.J.Frieswijk
Visarend	1	1993-10-01	Oostermeent, Blaricum	H.de Rooy
Torenvalk	4	1993-10-10	Noordpolder Te Veld, Eemnes	J.van Gastel
Torenvalk	4	1993-10-??	Oostermeent, Blaricum	J.van Gastel
Boomvalk	1	1993-09-12	Tienhovenskanaal, Hilversum	Jonkers,de Graaf
Kraanvogel	4	1993-10-09	A.Grootlaan, Naarden	H.de Rooy
Kraanvogel	10	1993-10-18	Boven van 't Hoffstr., H'sum ('s nachts)	J.W.le Clercq
Kievit	500	1993-10-27	Blaricum, 4e Kwadrant	J.van Gastel
Kievit	500	1993-10-??	Noordpolder Te Veld, Eemnes	J.van Gastel
Watersnip	5	1993-10-10	Noordpolder Te Veld, Eemnes	J.van Gastel
Watersnip	3	1993-10-16	Warandebergen, Blaricum	J.van Gastel
Regenwulp	2	1993-07-13	Vuntus	A.Vermeule
Regenwulp	1	1993-07-18	Bijvanck, Blaricum	D.A.Jonkers
Witgatje	1	1993-09-26	Warandebergen, Blaricum	J.van Gastel
Oeverloper	2	1993-08-07	Oostermeent, Eempolder	Dorrenboom,Kamp e.a.
Dwergmeeuw	2	1993-10-10	Gooimeer t.h.v. Oud Naarden	Jonkers,de Graaf
Kleine Mantelmeeuw	2	1993-08-14	Bijvanck, Blaricum	D.A.Jonkers
Visdief	58	1993-10-01	Gooimeer, Naarden	Jonkers, Vermeule
Dwergstern	2	1993-10-01	Gooimeer, Naarden	Jonkers, Vermeule
Zwarte Stern	3	1993-10-01	Gooimeer, Naarden	Jonkers, Vermeule
Holenduif	20	1993-10-22	Corversakker, Corversbos	M.D.Prins
Tortelduif	1	1993-09-04	Eemeroord, Baarn	Jonkers,Leurs
Ransuil	2	1993-07-08	Slauerhoffstraat, Weesp	Jonkers,Kok
Gierzwaluw	6	1993-09-01	Stichtse Brug, Blaricum	D.A.Jonkers

Waarnemingen Overzicht (2)				
Samengesteld door Laura Mudde				
Soort	Aantal	Datum	Plaats	Waarnemer
Ijsvogel	1	1993-08-26	Landgoed Boekesteyn	F.C.Jager
Ijsvogel	1	1993-09-09	Schaep en Burgh, 's-Graveland	Joh.J.Frieswijk
Ijsvogel	1	1993-09-21	Huizer Pier	Weitjens,Ram
Hop	1	1993-09-08	Gaagpad, 's-Graveland	E.Boeve
Groene Specht	1	1993-10-29	Landgoed Bantam	F.C.Jager
Zwarte Specht	1	1993-09-07	Landgoed De Beek, Naarden	W.Weitjens
Grote Bonte Specht	1	1993-10-10	Park t.o. Westhove, Huizen	J.van Gastel
Kleine Bonte Specht	1	1993-07-18	Bijvanck, Blaricum	D.A.Jonkers
Boomleeuwerik	1	1993-10-01	Gooimeer, Huizen	Jonkers, Vermeule
Veldleeuwerik	50	1993-10-09	Oostermeent, Blaricum	J.van Gastel
Veldleeuwerik	39	1993-10-10	Westhove, Huizen	J.van Gastel
Boerenzwaluw	1	1993-10-24	Torenflat Naarden bij Fortlaan	Jonkers,de Graaf
Huiszwaluw	1	1993-10-24	Observatiehut Naardemeer	Jonkers,de Graaf
Graspieper	50	1993-10-09	Oostermeent, Blaricum	J.van Gastel
Roodkeelpieper	1	1993-08-13	Bijvanck, Blaricum	D.A.Jonkers
Grote Gele Kwikstaart	1	1993-09-21	A.Grootlaan, Naarden	H.de Rooy
Witte Kwikstaart	1	1993-10-16	Boven Potgieterlaan, Hilversum (46)	M.D.Prins
Heggenus	1	1993-10-17	Tuin Westhove, Huizen	J.van Gastel
Roodborst	2	1993-10-17	Tuin Westhove, Huizen	J.van Gastel
Zwarte Roodstaart	1	1993-07-11	Boerderij Meenthorst, Oostermeent Bl'cum	Jonkers,de Graaf
Zwarte Roodstaart	1	1993-10-10	Westhove, Huizen	J.van Gastel
Tapuit	3	1993-09-24	Oostermeent De Kampen, Blaricum	Jonkers,Leurs
Kramsvogel	53	1993-10-28	Warandepark, Blaricum	J.van Gastel
Koperwiek	22	1993-10-10	Westhove, Huizen	J.van Gastel
Grote Lijster	1	1993-07-18	Groeve Oostermeent, Blaricum	D.A.Jonkers
Grote Lijster	19	1993-08-27	Gooiergracht Blaricum	Jonkers,de Graaf
Cettis Zanger	2	1993-07-02	Bergse Pad, Ankeveen	R.Leurs
Sprinkhaanzanger	1	1993-07-11	Wolfskamer, Huizen	D.A.Jonkers
Bonte Vliegenvanger	1	1993-08-03	Heintjesrak- en Broekerpolder (Weesp?)	J.de Jonge
Staartmees	10	1993-10-16	Warandebbergen, Blaricum	J.van Gastel
Staartmees	12	1993-10-27	Rand Atletiekbaan, Huizen	J.van Gastel
Glanskop	1	1993-10-07	Corversbos	M.D.Prins
Kuifmees	3	1993-10-05	Tuin Bilderdijklaan, Hilversum	M.D.Prins
Pimpelmees	5	1993-10-20	Tuin Bilderdijklaan, Hilversum	M.D.Prins
Boomklever	3	1993-10-04	Naast Gem.Gymnasium Hilversum	M.D.Prins (13 jaar!)
Vlaamse Gaai	1	1993-10-09	Tuin Westhove, Huizen	J.van Gastel
Kauw (WE & ME vorm)	300	1993-10-22	Corversakker, Corversbos	M.D.Prins
Bonte Kraai	1	1993-10-29	Eemnesserpolder	J.W.le Clercq
Keep	6	1993-10-16	Westhove, Huizen	J.van Gastel
Groenling	15	1993-10-24	Bergweg, Blaricum	J.van Gastel
Putter	5	1993-10-10	Noordpolder Te Veld, Eemnes	J.van Gastel
Putter	14	1993-10-31	Sluisweg/Egelshoek, Hilversum	Jonkers,de Graaf
Sijs	90	1993-10-31	Sluisweg, Hilversum	Jonkers,de Graaf
Sijs	20	1993-10-31	Nootweg/Egelshoek, Hilversum	Jonkers,de Graaf
Kneu	75	1993-11-01	Corversakker, Corversbos	M.D.Prins
Frater	5	1993-07-10	Hilversum-Zuid (pas uitgekomen nest)	L.Buwalda
Kruisbek	5	1993-08-14	Bijvanck, Blaricum	D.A.Jonkers
Kruisbek	30	1993-08-18	IJzeren Veld, Huizen	W.Weitjens
Goudvink	2	1993-07-11	Bij Valse Bos, Eemnes	Jonkers,de Graaf
Goudvink	3	1993-10-09	Kruin, Huizen	D.A.Jonkers

WEES KRITISCH T.A.V.
UW WAARNEMINGEN

Als gevolg van een onvoorstelbare
kopiystroom kon deze keer niet alle
kopij gepubliceerd worden.
GA ZO DOOR !

Redactie.

LIJST VAN ADRESSEN DIE U NODIG KUNT HEBBEN

Postadres VWG: VWG Het Gooi e.o., Postbus 1028, 1200BA Hilversum
Postrekening 2529179 t.n.v. Penningmeester VWG Het Gooi e.o.

Het Vogelwerkgroep Bestuur:

Voorzitter	: R.A.Kole	Torenvalk 22	3752 SK Bunschoten	03499-82303
Sekretaris	: P.Ruiter	Bilderdijklaan 16	3743 HS Baarn	02154-24140
Penningmeester	: L.Mudde	Slauerhoffstraat 6	1382 RR Weesp	02940-11683
Lid	: L.J.Dwars-Van Achterbergh	Prinsenstraat 15	1211 LS Hilversum	035-233973
SG Avifauna	: G.M.L.Proost	Oostergo 15	1274 JS Huizen	02152-51661
SG Eempolders	: R.van Veen	Hoflaan 17	1241 XL Kortenhoef	035-563642
SG Nestkasten	: D.A.Jonkers	Koggewagen 3	1261 KA Blaricum	02152-60456
SG Propaganda	: R.v.d.Akker	Gooiergracht 15	1251 VA Laren	02153-83071
SG Vogelcursus	: P.van der Poel	Siriusstraat 25	1223 AC Hilversum	035-831592
SG Excursies	: J.J.M.van Velsen	Dotterbloemlaan 39	3742 ED Baarn	02154-18804
SG Korhaan	: P.Schut	Rietmeent 98	1218 AZ Hilversum	02159-36811
SG Natuurbescherming	: R.Kloosterman	Korte Singel 16	1402 SJ Bussum	02159-10562

Waarnemingskaartjes:

Inzenden	: L.Mudde	Slauerhoffstraat 6	1382 RR Weesp	02940-11683
Afhalen	: R.G.Moolenbeek	Mr.J.C.Bührmannlaan.42	1244 PH Ankeveen	035-562641
	: L.Reddingius	Gr.W.den Oudelaan.22	1412 AV Naarden	02159-42508
	: W.J.A. Hoeffnagel	Krekelmeent 72	1218 ED Hilversum	02159-19356
	: P.v.d.Poel	Siriusstraat 25	1223 AL Hilversum	035-831592
	: J.J.M.van Velsen	Dotterbloemlaan 39	3742 ED Baarn	02154-18804

Waarnemingskaartjes kunnen bij alle bestuursleden worden ingeleverd.

Andere Nuttige Adressen:

Controleur Vogelwet	: R.G.Moolenbeek	Mr.J.C.Bührmannlaan.42	1244 PH Ankeveen	035-562641
Consulent Vogelbescherming en Vrije Vogelreservaten:	R.Kloosterman	Korte Singel 16	1402 SJ Bussum	02159-10562
Aanmelding Vogelcursus	: A.v.Klaveren-Van Oord	Berkenhof 3	1241 VP Kortenhoef	035-561426
Vogelasiel	: W.van Ingen-Den Oude	J.v.Schimmelstr.6	1411 VS Naarden	02159-45658

Voor ongelukken en/of problemen, welke ontstaan tijdens activiteiten van de Vogelwerkgroep, is de vereniging op geen enkele wijze verantwoordelijk te stellen.

Contributie: Voor leden f. 20,- (minimaal), huisgenootleden f. 7,50 (minimaal).

Bij voorkeur betalen aan het begin van het kalenderjaar met de van ons ontvangen acceptgirokaart.

Opzegging van het lidmaatschap dient te geschieden vóór 1 november van elk kalenderjaar.

In verband met de afsluiting der boeken door de penningmeester dienen declaraties voor gemaakte kosten vóór 1 december bij de coördinator van de betreffende subgroep te worden ingediend.

" De Korhaan "
Uitgave Vogelwerkgroep Het Gooi e.o.
Postbus 1028 , 1200 BA Hilversum

port betaald
Hilversum